

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Комплексні практичні індивідуальні завдання
з курсу
«Логіка»

Тернопіль— 2022

Рецензенти:

С. В. Мартинюк — к. ф.-м. н., доцент кафедри інформатики і методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

О. С. Башуцька — к. е. н., доцент кафедри економічної кібернетики та інформатики Західноукраїнського національного університету

Затверджено на засіданні кафедри прикладної математики,
протокол №1 від 26.08.2022 р.

Мартинюк О. М., Березька К. М., Дзюбановська Н. В. Комплексні практичні індивідуальні завдання з курсу «Логіка», 2022. 52 с.

У посібнику наведено індивідуальні завдання з дисципліни «Логіка». Для студентів денної форми навчання.

Відповідальний за випуск: О. М. Мартинюк, кандидат фізико-математичних наук, завідувач кафедри ПМ ЗУНУ

© Мартинюк О. М., Березька К. М., Дзюбановська Н. В., 2022

Зміст

Варіант 1.....	4
Варіант 2.....	8
Варіант 3.....	13
Варіант 4.....	19
Варіант 5.....	24
Варіант 6.....	30
Варіант 7.....	35
Варіант 8.....	41
Варіант 9.....	45
Варіант 10.....	51
Варіант 11.....	56

Таблиця для вибору варіанту КПЗ

№ списку	№ варіанту	№ списку	№ варіанту	№ списку	№ варіанту	№ списку	№ варіанту
1	1	8	8	15	4	22	11
2	2	9	9	16	5	23	1
3	3	10	10	17	6	24	2
4	4	11	11	18	7	25	3
5	5	12	1	19	8	26	4
6	6	13	2	20	9	27	5
7	7	14	3	21	10	28	6

Варіант 1

Завдання 1

Опишіть жанрову природу **текстів**: анотація, есе, звіт, репортаж, стаття, огляд, інтерв'ю, анонс, замітка, нарис, опис, розповідь, роздум.

Завдання 2

Студент Максим, який навчається в юридичному університеті, планує відвідати впродовж року п'ять одеських музеїв: історичний, літературний, морський, природничий і художній. Максим вирішив, що буде дотримуватися таких умов: 1) кожен музей відвідає лише один раз; 2) літературний музей відвідає раніше, ніж художній; 3) морський музей відвідає першим або другим; 4) між відвідуваннями морського та історичного музеїв відвідає лише один музей; 5) якщо історичний музей відвідає третім, то літературний відвідає раніше, ніж історичний.

Який із наведених нижче варіантів може відображати послідовність, у якій Максим відвідає музеї?

- A. морський, історичний, літературний, художній, природничий
- B. морський, художній, історичний, літературний, природничий
- C. морський, літературний, історичний, художній, природничий
- D. природничий, морський, історичний, художній, літературний
- E. природничий, літературний, морський, художній, історичний

Яке з наведених нижче тверджень може бути істинним?

- A. Максим відвідає художній музей першим.
- B. Максим відвідає художній музей другим.
- C. Максим відвідає літературний музей третім.
- D. Максим відвідає літературний музей четвертим.
- E. Максим відвідає літературний музей п'ятим.

Якщо природничий музей Максим відвідає четвертим, то яке / які з наведених нижче тверджень істинне / істинні? I. Літературний музей Максим відвідає другим. II. Історичний музей Максим відвідає третім. III. Художній музей Максим відвідає п'ятим.

- A. тільки I
- B. тільки I та II
- C. тільки I та III
- D. тільки II та III
- E. I, II, III

Завдання 3

Прочитайте текст і виконайте завдання

(цифри в дужках позначають номери абзаців)

(1) Багато хто нині намагається виправдати цілком меркантильні вчинки (плагіат) «віяннями часу» та «веліннями доби» (постмодернізмом). Що ж, розберімося із цим.

(2) Проблема в грі. Точніше в зумисному небажанні розрізняти, де можна гратися, а де це порушує правила інших, серйозніших ігор. У царині письменства щось може пасувати художній літературі, але є неможливим у науці.

(3) Інтертекстуальність, що є наскрізною рисою постмодерної літератури, означає глобальну розмову автора з тими, хто писав до нього. Урешті, цей процес відомий давно - просто нині він стає особливо інтенсивним. Алюзія як натяк на текст попередника, ремінісценція, що містить більш поширене пригадування раніше написаного, відверті цитати та й художні містифікації як крайній вияв інтертекстуальності - увесь цей інструментарій інтелектуального письма має на меті якраз упізнавання тих, із ким ведемо літературний діалог. Загальна мета інтертекстуальності, тобто вкраплення одних текстів в інші, полягає в актуалізації позиції, сюжетів чи прийомів давніших авторів. А для читача це, знову ж, цікава гра: чи впізнає він приховану цитату? чи проведе паралелі й зрозуміє натяк автора? Прекрасний спосіб потішитися власною начитаністю та багатством знань - дрібка нарцисизму і для архітектора тексту, що порозкладав у тексті принадних шоколадних зайчиків, і для читачів, які їх познаходять. Повторю: сенс гри саме в тому, щоб цитати знайти й успішно згамати.

(4) У художній літературі, як і в кожному мистецтві, дозволені будь-які експерименти, адже це ігрове й довільне витворення умовної дійсності. Тому авторам ніщо тут не перепона - крім Бернської конвенції з питань авторського права.

(5) Поза умовним світом художнього твору автори існують як фізичні індивіди та правові суб'єкти. Якщо автор, за постмодерними концепціями, «помирає» як суверенний творець, то в правовому він живе ще 50-80 років після фізичної смерті. Юристи - народ серйозний добре вміють розрізняти художній твір, що бавиться ремінісценціями, і рукопис, який містить без дозволу закопипашені сторінки.

(6) Що вже казати про науку й академічну сферу! Тут з усього згаданого вище арсеналу художніх засобів виживає лише суха цитата, яка заявляє про себе лапками, іншим шрифтом і обов'язковим покликанням на джерело. Але загальна мета тут схожа: дивіться, каже автор наукового опусу, я читав оту книгу,

я знаю позицію того і того дослідника (я розумний), бачите, ця цитата підтверджує мої тези (я знову розумний), а зараз я буду полемізувати з авторитетами (я сміливий і розумний). Якщо без жартів, то лише в такий спосіб існує наукове, вивірене знання.

(7) Слово «плагіат» походить від латинського «*plagiatus*», що значить «украдений», і, відповідно, від «*plagiare*» - «грабувати», але мені завжди уявлялося, що воно має щось спільне з англійським «*plague*» - «чума». У плагіату такі ж руйнівні наслідки. На відміну від художніх прийомів, описаних вище, це дослівне копіювання чужого тексту з рівночасним усуненням його автора. Плагіатник приховуватиме факт копіювання, адже такий учинок свідчитиме, що він сам не може так написати або не хоче гаяти на таке свій час. Якщо замислене йому вдасться, усі, хто чесно пишуть тексти, автоматично стають дурнями. Бо нащо ж так мучитися?

(8) Коли я писав, що є щось спільне між плагіатом і чумою, то цілком мав на увазі, що в нашій науці зараз мор - жахлива та тривала пошесть. Украй сумно, бо бачимо, що епідемія списування охопила майже весь організм нашої науки, яку й наукою в такому разі назвати складно. Але скандали, які останнім часом ми спостерігаємо, означають також, що ми бачимо хворобу як хворобу, яку треба лікувати. І я навіть вірю в доволі швидке одужання. Адже прийшли ж колись серйозні люди-юристи і таки примусили більшість «благородних піратів» після десятка-двох позовів купувати авторські права. Плагіат є кодифікованим злочином, і з ним, не сумніваймося, будуть боротися.

За Р. Семковим

Запитання до тексту.

1. Автор у тексті різновидами інтертекстуальності називає все, ОКРІМ:

- А алюзія
- Б ремінісценція
- В плагіат
- Г містифікація
- Д цитата

2. У тексті актуалізовано всі мікротеми, ОКРІМ:

- А інтертекстуальність як наскрізна риса постмодерної літератури
- Б інтертекстуальність як прояв своєрідного нарцисизму
- В мета використання інтертекстуальності в текстах
- Г негативні наслідки інтертекстуальності в художньому тексті

Д різниця між автором, що використовує інтертекстуальність, і плагіатником

3. *Одне з авторських визначень плагіату схарактеризовано в рядку:*

А натяк на текст попередника

Б поширене пригадування раніше написаного

В спосіб потішитися власною начитаністю та багатством знань

Г твір, що бавиться ремінісценціями

Д рукопис, який містить без дозволу закопіяшені сторінки

4. *Ставлення автора тексту до плагіату найточніше означено в рядку:*

А упереджене

Б песимістичне

В іронічне

Г негативне

Д виважене

5. *Метою тексту є:*

А довести ігрову природу сучасного художнього мистецтва.

Б показати різницю між плагіатом та інтертекстуальністю.

В обгрунтувати плагіат як кодифікований карний злочин.

Г схарактеризувати відмінність між художнім і науковим текстом.

Д заохотити юристів більш активно боротися з плагіатниками.

6. *Згадуючи в тексті Бернську конвенцію, автор опосередковано вказує, що:*

А будь-яка інтертекстуальність тягне за собою настання негативних правових наслідків.

Б для боротьби з проявами плагіату в усіх видах текстів є необхідні правові передумови.

В будь-якій особі ще треба довести своє авторське право на певний інтелектуальний продукт.

Г міжнародні правові норми щодо авторського права превалюють над національними.

Д закордоном, на відміну від України, уже давно вирішено питання авторського права.

Варіант 2

Завдання 1

Опишіть жанрову природу **текстів**: анотація, есе, звіт, репортаж, стаття, огляд, інтерв'ю, анонс, замітка, нарис, опис, розповідь, роздум.

Завдання 2

Кількість партнерів юридичної фірми «Нове право» з 2015 р. по 2020 р. зросла на шість осіб. Новими партнерами фірми стали юристи Альберт, Богдан, Вадим, Гліб, Давид і Єгор. Кожного року партнером фірми ставав рівно один юрист. Відомо, що: 1) Богдан став партнером фірми раніше за Єгора; 2) Єгор став партнером фірми раніше за Альберта; 3) Гліб став партнером фірми раніше за Єгора; 4) Альберт став партнером фірми раніше за Вадима.

Якщо Давид став партнером фірми у 2019 р., то яке / які з наведених нижче тверджень I-III обов'язково істинне / істинні?

I. Альберт став партнером фірми у 2018 р.

II. Богдан став партнером фірми у 2016 р.

III. Єгор став партнером фірми у 2017 р.

- A. тільки I
- B. тільки II
- C. тільки I та II
- D. тільки I та III
- E. тільки II та III

Якщо Гліб став партнером фірми наступного року після того, як партнером фірми став Давид, то у 2019 р. партнером став

- A. Альберт
- B. Богдан
- C. Вадим
- D. Гліб
- E. Давид

Яке з наведених нижче тверджень може бути істинним?

- A. Вадим став партнером фірми у 2015 р.
- B. Вадим став партнером фірми у 2016 р.
- C. Вадим став партнером фірми у 2017 р.
- D. Вадим став партнером фірми у 2018 р.
- E. Вадим став партнером фірми у 2019 р.

Завдання 3

Прочитайте текст і виконайте завдання

(цифри в дужках позначають номери абзаців)

(1) Зрозумілий світ – запорука нормального існування. Згадаймо, як в Орвелла зовнішній світ змінювався надто динамічно: вороги ставали друзями і навпаки. Наша свідомість досить інерційна, вона не витримує динаміки. Ідентичність – це незмінне те, що було вчора й буде завтра. Вона не може бути піддана сумніву.

(2) Наявність спільної ідентичності дуже важлива для держави, оскільки знижує витрати на її функціонування, насамперед у критичні періоди. Але й у звичайний час теж, оскільки створює єдність реагування, що полегшує управління. Що різнорідніша країна, то більші видатки держави на управління нею. Тому-то історія знає проекти створення ідентичності: вдалих - так званий «плавильний тигель» США початку минулого століття, невдалі - «єдиний радянський народ» у СРСР або мультикультуралізм у Німеччині.

(3) Як ми бачимо, докілья визначається моделлю світу, яку закладають у голови сім'я, школа, мистецтво. Підручники історії окреслюють коло ворогів країни, і лише потім, відштовхуючись від них, можна створити й виховати героїв. Кожен герой є похідним від ворога. Відсутність ворогів практично позбавляє історії, що характерно для сучасності, коли роль серйозних протистоянь зменшується. Недарма держави так люблять минулі війни, коли ворогів було предосить, щоб виправдовувати існування влади. А якщо їх немає, то вона не потрібна, оскільки сама починає виступати в ролі сили, яка всім заважає. Ідентичність також задають вороги - і герої, які здатні від них захистити.

(4) Сильна держава завжди має сильну історію, оскільки в неї завжди не менш сильні вороги. Її навіть можна назвати стратегічною історією, на відміну від історії тактичної, яка втримує події в короткочасній пам'яті. Згадаймо Орвелла: «Той, хто керує минулим, керує майбутнім. Той, хто керує сьогоднішнім, керує минулим».

(5) В Україні, на жаль, минуле поки що не об'єднує, оскільки списки ворогів і героїв різні в різних регіонах. Ба більше, інколи навіть протилежні. Звідси виникають пропозиції шукати об'єднуваче начало не в минулому, а в майбутньому. Однак це дуже оптимістичний підхід, оскільки майбутнє може стрімко змінюватися в умовах невизначеності й глобалізації.

(6) На сьогодні Україна намагається задати як свою базову подію Голодомор. Однак здається, що як негативна вона не може стати базовою. Хоча так само у свій базовий наратив вписали Голокост - Ізраїль і Геноцид - Вірменія. Символізація страждань – складний тип символічної політики. У ньому, як здається, немає індивідуальних героїв, що дає можливість виявитися тільки па-

тетиці скорботи, а цього недостатньо для розвою держави й міцної ідентичності.

(7) Минуле, як і сьогодні, дає «будівельний матеріал» Для конструювання ідентичності. Вона будується в головах, тому все, що впливає на розум, постачає «блоки» для такого будівництва. Вони можуть прийти зі справжньої реальності, а можуть – і з віртуальної, оскільки історики оперують одними фактами, а політики – іншими. Історики мають працювати з усіма фактами, натомість політики можуть мати справу тільки з тими, які допоможуть утримувати потрібну концепцію в масовій свідомості.

(8) Є два шляхи вибудовування ідентичності. Один - за допомогою шкільних підручників, державних свят, кіно, тобто продуктів стратегічного порядку, які приносять результат нешвидко, зате надовго. І є інший, так би мовити, не артилерії, а одиночного пострілу, який, однак, теж може вести якщо не до успіху, то бути рухом до нього. Це щоденний потік новин та обговорення їх на політичних ток-шоу, що можна позначити як розважальну телеполітику. Ідентичність настільки важлива, що за всіх часів усі медійні ресурси тільки те й роблять, що її конструюють і намагаються втримати.

(9) І в майбутньому, навіть за розмитості всіх кордонів, усе одно зберігатиметься ідентичність, оскільки її щомиті створює саме життя. Країна сильна своєю ідентичністю. І слабка, коли її немає. Україна перебуває поки що на шляху до єдиної базової ідентичності, до якої додатково доведеться додавати різні локальні характеристики, щоб вона не була чужою для різних регіонів.

за Г. Почепцовим

Запитання до тексту.

1. Головну думку тексту найточніше окреслює фрагмент:

А Наша свідомість досить інерційна, вона не витримує динаміки. Ідентичність - це незмінне те, що було вчора й буде завтра.

Б Наявність спільної ідентичності дуже важлива для держави, оскільки знижує витрати на її функціонування, насамперед у критичні періоди. Але й у звичайний час теж...

В Сильна держава завжди має сильну історію, оскільки в неї завжди не менш сильні вороги.

Г Минуле, як і сьогодні, дає «будівельний матеріал» для конструювання ідентичності. Вона будується в головах...

Д Країна сильна своєю ідентичністю. І слабка, коли її немає. Україна перебуває поки що на шляху до єдиної базової ідентичності...

2. *На думку автора, сучасні держави люблять минулі війни передусім тому, що:*

А на їхньому прикладі можна створити й виховати героїв.

Б нині роль серйозних протистоянь у світі зменшується.

В підчас цих війн у всіх держав було предостатньо ворогів.

Г саме завдяки війнам держава може довести свою потрібність.

Д ці війни дали змогу створити сильну історію для держав.

3. *Формуванню ідентичності, згідно з автором, сприяє все, ОКРІМ:*

А сімейне виховання

Б освіта в школах

В мистецтво й література

Г масова свідомість

Д медійні ресурси

4. *Згадані автором «плавильний тигель» (США), «єдиний радянський народ» (СРСР), мультикультуралізм (Німеччина) (абзац 2), Голодомор (Україна), Голокост (Ізраїль) і Геноцид (Вірменія) (абзац 6) слугують підтвердженням тези про те, що:*

А лише негативні історичні події найкраще забезпечують створення спільної для держави ідентичності.

Б передусім символізація страждань забезпечує успішність на шляху створення спільної для держави ідентичності.

В не існує універсального рецепту для формування спільної для конкретної держави ідентичності.

Г економічно розвинені країни успішні у формуванні спільної для їхніх громадян ідентичності.

Д формування спільної для держави ідентичності неможливе в разі відсутності індивідуальних героїв.

5. *У тексті актуалізовано всі мікротеми, ОКРІМ:*

А необхідність вироблення базової ідентичності для України

Б можливість цілеспрямованого створення спільної ідентичності

В способи формування спільної для громадян певної країни ідентичності

Г руйнівний вплив медійних ресурсів на формування спільної ідентичності

Д специфіка минулого, сьогодення й майбутнього у формуванні ідентичності

б. Перевагами спільної ідентичності для держави є всі, ОКРІМ:

А зниження витрат на функціонування держави

Б відсутність потреби в базовому наративі

В існування країни як сильного утворення

Г зменшення видатків на управління країною

Д забезпечення єдності реагування громадян країни

Варіант 3

Завдання 1

Опишіть жанрову природу *текстів*: анотація, есе, звіт, репортаж, стаття, огляд, інтерв'ю, анонс, замітка, нарис, опис, розповідь, роздум.

Завдання 2

Скоєнню злочину передували шість подій – P, Q, R, X, Y, Z, жодні дві з яких не відбувалися водночас. Слідством встановлено таке: 1) Подія P відбулася раніше за події Q та R. 2) Якщо подія Q була четвертою за порядком, то вона відбулася раніше від подій Y та Z. 3) Якщо подія Q була не четвертою за порядком, то тоді вона відбулася після подій Y та Z. 4) Або подія X, або подія Y була за порядком п'ятою.

Який із наведених нижче варіантів відображає можливу послідовність подій, що передували скоєнню злочину?

- A. Z,R,P,Y,Q,X.
- B. P,Z,R,Y,X,Q.
- C. R,Y,Z,P,X,Q.
- D. P,R,Y,Q,X,Z.
- E. P,Q,R,X,Y,Z.

Якщо подія X була четвертою, то тоді подія Q була

- A. першою.
- B. другою.
- C. третьою.
- D. п'ятою.
- E. шостою.

Яка з подій, що передували скоєнню злочину, НЕ може бути четвертою за порядком?

- A. P.
- B. Q.
- C. R.
- D. X.
- E. Z.

Завдання 3

Прочитайте тексти А й Б та виконайте завдання

(цифри в дужках позначають номери абзаців наскрізно в обох текстах).

Текст А

(1) Слово «люстрація» зараз доволі актуальне, часто згадується в пресі, але можна зі значною часткою впевненості говорити про те, що кожен у це слово вкладає свій зміст. Дуже часто розуміння люстрації кардинально відрізняються. Для одних це спосіб боротьби з корупцією, для інших - очищення від людей із попередньої влади, для третіх - покарання осіб, які були причетні до злочинів, свідками яких, наприклад, ми стали в Україні. Насправді є ще дуже багато інших розумінь, що таке люстрація і чому вона необхідна.

(2) Люстрація – це певна дуже складна і неприємна процедура очищення, яку необхідно пройти у випадку, коли механізми самоочищення в державі не спрацьовують. Це чимось подібне на ситуацію, коли людина захворює на тяжку хворобу, таку, для прикладу як рак, і для того, щоб видужати, їй уже замало сил внутрішнього імунітету або певних косметичних процедур. У цьому разі проводять сеанси хіміотерапії, які можуть допомогти цій людині вижити або, за іншого розвитку подій, призводять до її смерті. По суті хіміотерапія вбиває або принаймні пригнічує активність внутрішніх «поганих» клітин, щоб організм за допомогою нових сил і клітин, які не вражені цією хворобою, зміг подолати цей недуг. І лише після такого «перезапуску» організм знову здатний до самоочищення.

(3) Це ж саме відбувається з державою як організмом, який має різні органи і системи, що допомагають боротися як із внутрішніми, так і з зовнішніми загрозами. Водночас коли тяжкий недуг корупції, нехтування законом і правами людини охоплює практично весь державний організм і в тому числі системи, які покликані захищати від цих негативних явищ, то необхідність неприємної процедури люстрації стає очевидною. Це вже питання виживання чи смерті для держави.

(4) Водночас для того, щоб люстрація принесла користь, а не стала помертвим вінком, важливим є, як і за хіміотерапії, точно визначити мету, напрям і силу такого втручання. Власне, тому для тих, на чій плечі випала ця нелегка місія - проводити люстрацію, принципово важливим є наявність точних критеріїв її проведення, які б відображали той рівень очищення, який необхідний для того, щоб держава могла б надалі ефективно виконувати свої функції. А також мати прозорі процедури здійснення люстрації та неухильно їх дотримуватися.

(5) Без цього дуже великий ризик того, що люстрація не принесе користі через недостатній рівень впливу і, як наслідок, хвороба продовжуватиме добивати державний організм. Або, з іншого боку, через непропорційний рівень цього впливу, зокрема в поєднанні з процедурними проблемами, здійснення люстрації також може призвести до неможливості виконання державним організмом своїх функцій.

За матеріалами веб-сайту «Варто знати»

Текст Б

(6) Після перемоги демократичних сил у критичних випадках державі потрібна люстрація. Її завдання – підвищити довіру до держорганів за допомогою: відкритості (збільшення прозорості держапарату); національної єдності (надання суспільству та світу свідчення про всеохопну дію); збереження дієвості держави. Люстрація має одну незаперечну перевагу - швидке відновлення довіри, репутації та соціального капіталу держслужби в очах світу та власного соціуму.

(7) У більшості країн люстрація означає звільнення. Які ж критерії звільнення та які виклики, пов'язані із цим?

(8) Виклик 1. Звільнити тих посадовців, які не були віддані країні й демократії. Як їх визначити? Це - дилема відданості. Адже відданість має два виміри, які можуть суперечити одне одному, - відданість демократії та відданість країні.

(9) Виклик 2. Звільнити посадовців, які не були відданими, але є професіоналами. Це - дилема професіоналізму на протигагу відданості.

(10) Кілька прикладів. Словенія: після розвалу Югославії професіоналізм і відданість країні стали важливішими за відданість демократії. Навпаки, у Лівії через звільнення держслужбовців держава була фактично розвалена. Чехія: у 1991 р. відданість демократії вважали важливішою за професіоналізм. Головою чеського МВС став журналіст, а спецслужби очолив художник, проте на певному етапі це не завадило розвиткові корупції.

(11) Виклик 3. Як ми можемо знати, хто є відданим? Це - дилема інформації. Відсутність достовірної інформації може призвести до розгортання негативних сценаріїв. Найгірший, коли представники, наприклад, армії, спецслужб уразливі до шантажу (унаслідок колабораціонізму або корупції). Вони можуть стати тим середовищем, до якого інфільтруватимуться нові шпигуни.

(12) Чи можливо з'ясувати, хто є відданим? Деякі діячі, можливо, демонстрували відсутність відданості за певних обставин під час роботи в структурах, бо не мали можливості діяти по-іншому. Такі люди можуть приймати нові правила й працювати за ними.

(13) Ще одне питання: чи впливатиме минуле певної особи на її дії в майбутньому? У деяких краях Центральної Європи дилему інформації вирішили досить радикально. Чехія, Німеччина, Польща та Угорщина взяли під контроль секретні архіви поліції та здійснили люстрацію. Проте іноді важко достовірно визначити, хто є хто.

(14) Виклик 4. Люстрація потенційно розділяє, вона може сигналізувати, що певна етнічна група не долучається до життя країни. Так сталося в Хорватії та Сербії після розвалу Югославії. Наслідки були прикрі, зокрема й війна. Крім того, люстрація відштовхує тих запламованих посадовців, які готові виправитись і щиро хотіли б співпрацювати з новою демократією.

(15) Є ще дві проблеми. Перша: люстрація суперечить юридичному принципу зворотної дії та порушує права людини (рішення Європейського суду з прав людини у подібних справах). Друга: як бути з конформістами, готовими співпрацювати з будь-яким режимом?

(16) Результатом удакої люстрації має стати прозора влада. І тоді країна та світ побачать, що новий держапарат відкритий для представників усіх груп.

за Р. Давидом

Запитання до тексту.

1. Спільними ключовими словами для обох текстів є:

- А суспільство, очищення, результат
- Б корупція, посадовець, відданість
- В держава, люстрація, критерії
- Г держслужбовець, відкритість, виклик
- Д влада, перезапуск, демократія

2. У тексті А, на відміну від тексту Б, НЕ актуалізовано мікро- теми:

- А результати проведення люстрації
- Б сутність люстрації
- В люстрація в різних країнах
- Г ризики, пов'язані з люстрацією
- Д механізм проведення люстрації

3. Зважаючи на зміст обох текстів, можна припустити, що їхні автори погодилися б з усіма наведеними нижче твердженнями, ОКРІМ:

А Жодних винятків щодо «запламованих» осіб під час люстрації не може бути.

Б Загалом люстрація є вимушеним кроком на певному етапі розвитку держави.

В У процесі проведення люстрації неунікними є певні «перегини».

Г В окремих випадках люстрація не гарантує стовідсотково позитивного результату.

Д Для успішності проведення в країні люстрації ключовим є визначення її засад.

4. Автор тексту А припускає, що «здійснення люстрації також може призвести до неможливості виконання державним організмом своїх функцій» (абзац 5). Люстрацією до цього припущення може бути ситуація, схарактеризована в тексті Б стосовно:

- А Словенії
- Б Польщі
- В Лівії
- Г Сербії
- Д Хорватії

5. Зміст абзаців 7—15 тексту Б можна розглядати як розгортання тези автора тексту А :

А Дуже часто розуміння люстрації кардинально відрізняються. Для одних це спосіб боротьби з корупцією, для інших - очищення від людей із попередньої влади, для третіх - покарання осіб, які були причетні до злочинів...

Б Люстрація - це певна дуже складна і неприємна процедура очищення, яку необхідно пройти у випадку, коли механізми самоочищення в державі не спрацьовують.

В ...коли тяжкий недуг корупції, нехтування законом і правами людини охоплює практично весь державний організм і в тому числі системи, які покликані захищати від цих негативних явищ, то необхідність неприємної процедури люстрації стає очевидною.

Г ...щоб люстрація принесла користь, а не стала посмертним вінком, важливим є, як і за хіміотерапії, точно визначити мету, напрям і силу такого втручання.

Д ...принципово важливим є наявність точних критеріїв її проведення, які б відображали той рівень очищення, який необхідний для того, щоб держава могла б надалі ефективно виконувати свої функції.

6. Відмінності між текстом А та текстом Б окреслюють усі наведені нижче твердження, ОКРІМ:

А Текст А розрахований на широку читацьку аудиторію, а текст Б - на більш фахову аудиторію.

Б Текст А є виразно емоційно-метафоричним, а текст Б - риторично- доказовим.

В Текст А акцентує увагу на загальних аспектах люстрації, а текст Б - на проблемних прикладних.

Г Текст А розглядає цінність люстрації лише для держави, а текст Б - для світового співтовариства.

Д Текст А пов'язує актуальність люстрації в разі недієвості механізмів самоочищення в державі, а текст Б - у разі зміни політичного режиму.

Варіант 4

Завдання 1

Опишіть жанрову природу *текстів*: анотація, есе, звіт, репортаж, стаття, огляд, інтерв'ю, анонс, замітка, нарис, опис, розповідь, роздум.

Завдання 2

У запливі на 100 м узяли участь 6 плавців E, F, G, R, S, T. Про результати цього запливу відомо таке: 1) Будь-які два плавці не фінішували одночасно. 2) Результати трьох плавців E, F та G, незалежно від порядку, у якому ці результати подати, не є трьома послідовними результатами запливу. 3) Результати трьох плавців R, S і T, незалежно від порядку, у якому ці результати подати, не є трьома послідовними результатами запливу. 4) Плавець E прийшов до фінішу раніше, ніж плавець S. 5) Плавець E не був на фініші ані першим, ані останнім. 6) Плавець T фінішував ані безпосередньо перед фінішем плавця F, ані відразу після фінішу цього плавця.

Який із наведених нижче варіантів може відображати послідовність, у якій фінішували плавці?

- A. E, F, S, T, R, G.
- B. E, G, S, T, P, R.
- C. E, G, S, T, R, P.
- D. R, P, E, T, S, G.
- E. R, E, P, T, S, G.

Якщо третім фінішував плавець T, то п'ятим - плавець

- A. E.
- B. F
- C. G.
- D. R.
- E. S.

Якщо плавець S фінішував третім, а T - четвертим, то результат плавця G кращий, ніж результат плавця

- A. E.
- B. F
- C. R
- D. S.
- E. T.

Завдання 3

Прочитайте текст і виконайте завдання

(цифри в дужках позначають номери абзаців)

(1) Теплим жовтневим вечором 2016 р. у вестибюль Всесвітнього насіннесховища Свальбарда, підземного сховку на глибині 120 м, де зберігалося понад 5000 видів сільгоспкультур, на норвезькому острові Шпіцберген поблизу Північного полюса, полилася вода. Зазвичай восени тут дуже низькі температури, але цього річ шторм приніс дощі. Електронасоси здалися: вода викликала коротке замикання. Місцеві пожежники допомагали осушити тунель, але безрезультатно. Лише коли вода замерзла, уручну змогли розбити кригу.

(2) Кілька норвезьких ЗМІ тоді повідомили про інцидент, але ніхто не звернув на нього особливої уваги до травня 2017 р., коли стало ясно, що президент США Трамп збирається вийти з Паризької угоди щодо клімату. «Новини» зі Шпіцбергену раптово з'явилися в усіх світових ЗМІ. Заголовки кричали «Всесвітнє сховище насіння Судного дня зруйновано глобальним потеплінням». І байдуже, що потоп стався сім місяців тому, а все насіння вціліло.

(3) Але це ще початок. Температура кілька років поспіль сягає рекордно високих показників, а площі арктичної криги - рекордно низьких. Вічна мерзлота продовжує танути. А нещодавно вчені оголосили, що близько 60% видів приматів перебувають під загрозою зникнення. З урахуванням усіх цих факторів майбутнє планети і так бачиться досить похмурим. І тепер ще, як виявляється, спроби людства зберегти хоча б крихти природних щедрот можуть провалитися.

(4) Насіннесховище на Шпіцбергені - напевно, найвідоміший проект глобальної кампанії зі збереження об'єктів, яким загрожує зникнення. На щастя, учені, уряди й навіть приватні компанії за останні роки досягли чималих успіхів у створенні «банків природи».

(5) Схоже, людству завжди було властиво колекціонувати те, що ось-ось зникне. За часів Ренесансу багатії колекціонували кістки, скам'янілості й різноманітних істот у засушеному та заспиритованому вигляді, виставляючи їх у так званих «кабінетах рідкостей». Деякі антропологи стверджують, що ця наука виникла через своєрідну ностальгію європейців за аборигенами, яких вони самі ж знищили зброєю і хворобами. Тому-то й кинулися зберігати загрожені мови, збирати предмети, а іноді й живі «експонати». Президент Міжнародного товариства біологічних і природних сховищ (організація об'єднує 1,3 тисячі біобанків, де зберігають усе - від вірусів до репродуктивних клітин димчастих леопардів) порівнює цю гонитву за зниклим біорізноманіттям з міжнародною космі-

чною гонкою.

(6) Усе більше вчених схиляється до гіпотези, що ми живемо в епоху антропоцену, головна характеристика якої - вплив людства на екосистеми планети. Саме ми відповідаємо за стрімке вимирання видів, а не якісь катаклізми. І якби тільки за це: люди змінили навіть склад атмосфери і хімічний склад океанів. Усього за кілька десятиліть зуміли деформувати біологічну, хімічну й фізичну реальність, яка до цього не змінювалася тисячоліттями. А тепер відчайдушно намагаємося зберегти, що залишилося. У якомусь сенсі наші екобанки - кабінети рідкостей епохи антропоцену. Ми будуємо їх не стільки для вивчення, скільки для збереження світу, що зникає. Наш план - донести його зразки в майбутнє, де технології стануть більш просунутими, а вчені (можливо) - більш розумними.

(7) Генетики вже сьогодні можуть клонувати тварин, рятувати види, які перебувають на межі вимирання за допомогою штучного запліднення, перепишувати геноми й навіть створювати синтетичні ДНК. Гляціологи здатні за замірлими в кризі молекулами встановити кліматичні й атмосферні характеристики стародавнього світу. Морські біологи в підводних розплідниках вирощують рідкісні корали. А на що ми будемо здатні через 10 тисяч років? Або навіть через 100?

(8) Але поки що світ продовжує змінюватися. А ми прискорюємо процес, навіть не усвідомлюючи цього вповні. Не застраховані від змін і самі природні банки. Завжди є ризик, що щось піде не так: перебої з електрикою, несправність резервних генераторів, пожежі, повені, землетруси, зараження, дефіцит рідкого азоту, війна, крадіжка, недогляд... Навіть база даних з інформацією про те, що закладене в сховища (геноми, історії походження), може бути зламана, пошкоджена, загублена. Або ж дані просто будуть відформатовані так, що наступні покоління не зможуть їх розшифрувати.

За матеріалами The New York Times

Запитання до тексту.

1. Темою тексту є:

А інцидент у Всесвітньому насіннесховищі Свальбарда.

Б особливості епохи антропоцену на тлі стародавнього світу.

В природні катаклізми, спричинені діяльністю людини.

Г розвиток генетики як запорука збереження біорізноманіття.

Д створення екобанків та ризики, пов'язані з їхнім існуванням.

2. В абзаці 2 слово «новини» автор бере в лапки, щоб:

А показати неправдивість інформаційних повідомлень.

Б засудити позицію США щодо виходу з кліматичної угоди.

В акцентувати увагу на застарілості інформації у світових ЗМІ.

Г розмежувати повідомлення норвезьких і світових ЗМІ.

Д наголосити, що йдеться про інцидент у Шпіцбергені.

3. Зміст абзацу 5 найкраще узагальнює приказка:

А Не за нас стало, не за нас і перестане.

Б Давніх друзів забувають, а при горі споминають.

В Куди дерево підрубане, туди воно і падає.

Г Що маємо - не дбаємо, а втративши - уболіваємо.

Д Тепер за гроші можем все зробити, а навіть і неба купити.

4. Мета абзацу 7:

А спростувати думку про потужний поточний розвиток таких галузей науки, як генетика, гляціологія, біологія.

Б підтвердити обґрунтованість сподівань на те, що в майбутньому вчені, можливо, зможуть просунути набагато далі.

В показати всі напрями розвитку сучасної науки задля збереження світу, який ми знаємо.

Г виокремити ті сфери, де сучасні науковці найбільше деформують біологічну, хімічну й фізичну реальність.

Д констатувати неспроможність сучасної людини зберегти світ, що зникає, унаслідок примітивності технологій і неосвіченості вчених.

5. У тексті актуалізовано всі мікротемати, ОКРІМ:

А руйнівний вплив людини на навколишнє середовище

Б проблеми створення природних банків

В глобальні проекти зі збереження земних видів

Г схильність людей до збереження зниклого чи того, що зникає

Д деструктивна політика держав щодо екосховищ

б. Основна думка тексту:

А обґрунтування марності спроб сучасної науки зберегти світ, який ми на сьогодні знаємо.

Б засудження сучасного людства за його недбале ставлення до природних багатств.

В утвердження назрілості докладення зусиль для збереження біоматеріалів для майбутнього.

Г привернення уваги до неспроможності належного функціонування сучасних екобанків.

Д викриття кон'юнктурності світових ЗМІ щодо висвітлення проблем глобального потепління.

Варіант 5

Завдання 1

Опишіть жанрову природу **текстів**: анотація, есе, звіт, репортаж, стаття, огляд, інтерв'ю, анонс, замітка, нарис, опис, розповідь, роздум.

Завдання 2

На університетській спартакіаді в одночасному забігу на 400 м серед жінок узяли участь п'ять студенток: Катерина, Лілія, Надія, Оксана і Поліна. Про результати забігу Відомо таке: 1) Будь-які дві спортсменки не фінішували одночасно. 2) Катерина не була другою. 3) Надія опинилася на останньому місці. 4) Оксана фінішувала відразу після Поліни.

Який із наведених нижче варіантів може відображати послідовність, у якій фінішували студентки?

- А. Лілія, Катерина, Поліна, Оксана, Надія.
- В. Поліна, Оксана, Надія, Катерина, Лілія.
- С. Лілія, Поліна, Катерина, Оксана, Надія.
- Д. Лілія, Поліна, Оксана, Катерина, Надія.
- Е. Поліна, Оксана, Катерина, Надія, Лілія.

Якщо Поліна фінішувала другою, то обов'язково

- А. Оксана фінішувала четвертою або п'ятою.
- В. результат Оксани гірший, ніж результат Катерини.
- С. результат Катерини гірший, ніж результат Поліни.
- Д. результат Лілії кращий, ніж результат Оксани.
- Е. Лілія або Катерина фінішувала четвертою.

Якою за порядком фінішувала Катерина, якщо вона випередила Оксану?

- А. першою.
- В. другою.
- С. третьою.
- Д. четвертою.
- Е. п'ятою.

Завдання 3

Прочитайте тексти А й Б та виконайте завдання

(цифри в дужках позначають номери абзаців наскрізно в обох текстах)

Текст А

(1) Війна й економічна нестабільність призвели до того, що в Україні в багатьох галузях починаючи з 2014 р. спостерігається спад. Як наслідок, підприємства стоять або зовсім закриваються. І якщо для великих міст це не критично, то в дрібних населених пунктах - усе інакше. Тому людям нічого не залишається, окрім як їхати на заробітки в Європу.

(2) У 2016 р. українці перевели з Польщі більш ніж 8 млрд злотих. У 2017 р. вже 13 млрд. Той факт, що в рік уведення безвізу сума так зросла, легко пояснити. Люди можуть виїхати в Польщу на пошуки роботи, щоб потім, якщо знайдуть, податися на візу. А весь цей час нелегально підробляти на прожиття. Інші взагалі їдуть з безвізом, щоб відразу працювати, а вже потім вирішувати питання з протермінованим періодом перебування в ЄС.

(3) І якщо більшу частину працівників у віці ми ще маємо шанс повернути, то молоде покоління на 99% можна вважати втраченим. Вони однозначно залишаться там, де в них з'являється шанс мати пристойне життя, гарну освіту, доступ до дешевих кредитів. Також сьогодні очевидно, що для молодого покоління головним є фактор соціального захисту. Вони бачать, як державний апарат працює за кордоном, і не готові погоджуватися на менше. Сучасна молодь прагне жити в країні, де існує розвинута система охорони здоров'я, а суди й правоохоронні органи реально захищають населення, а не обраних.

(4) Станом на 2017 р. за офіційними й неофіційними каналами українці перераховують додому не менше ніж 6 млрд доларів на рік. Дехто стверджує, що надалі сума буде тільки зростати, але це зовсім не так. Пересилання коштів із-за кордону - це тимчасово. Щойно все налагодиться, заробітчани почнуть перевозити за кордон власні сім'ї. І це вже відбувається.

(5) Адже змінюється сама суть міграції: усе більше людей їдуть за кордон не на заробітки, а для життя. Цікаво, що, розмовляючи про статистику від'їздів, майже ніхто не говорить про подальший «відкат» - повернення частини працівників додому. Швидше за все, це буде просто величезне плато, яке негативно впливатиме на економіку, бо українські емігранти або багато років працюватимуть за межами країни, або взагалі назавжди залишаться там.

(6) Єдиний вихід із ситуації, що склалася, - це створення робочих місць в Україні, передусім завдяки підтримці малого і середнього бізнесу. Але одного цього кроку вже замало, щоб утримати тих, хто поки залишився. Людям треба запропонувати дещо більше - дати надію, що в Україні в них буде можливість для самореалізації. Створити соціальний захист, який дасть змогу конкурувати з іншими державами. І тоді українці якщо й поїдуть до Європи, то тільки туристами.

За В. Кузьмінім

Текст Б

(7) За даними Мінфіну, станом на 2019 р. за межами України постійно працювали 3,2 мільйона українців, фактично кожен п'ятий працездатного віку. А щодо тимчасових працівників називають цифру навіть у 9 мільйонів. Окрім цього, міграція змінила вік і географію: серед заробітчан уперше почала домінувати молодь до 30 років, а залишати домівки стали навіть мешканці столиці. За такої тенденції деякі експерти пророкують Україні похмуру майбутнє з кількома хаотично забудованими містами-мільйонниками та пустою довкола.

(8) Серед негативного впливу виїзду населення, окрім очевидної деградації інфраструктури, експерти також називають зниження спожив чо́го попиту, дефіцит соціальних фондів через брак податків, знецінення вкладених державою коштів в освіту людей. І головне - брак робочих рук, який гальмує розвиток власної економіки країни.

(9) Інші економісти, навпаки, наголошують на позитиві: зниження безробіття, зростання зарплат через необхідність утримати працівників, зміцнення вітчизняної валюти. Але передусім - це значні валютні надходження до країни. Заробітчани стають чи не головними інвесторами України: Всесвітній банк оцінює обсяги грошових переказів українських трудових мігрантів додому на рівні 14 млрд доларів, а в Нацбанку говорять про 10,88 млрд доларів за 2018 р. і прогнозують подальше збільшення надходжень.

(10) Як розповів президент Всеукраїнської асоціації компаній з міжнародного працевлаштування Василь Воскобойник, за стабільність економіки та підвищення зарплат справді варто дякувати трудовим мігрантам. «Зниження безробіття дійсно стимулює роботодавців до збільшення зарплат, а перекази грошей додому від трудових мігрантів дають змогу підтримувати макроекономічну стабільність України та стримують зростання курсу іноземної валюти. Але якщо дивитися в перспективі 5-10 років, то стає очевидним, що така ситуація не буде тривати довго. Бо більшість трудових мігрантів зробить вибір на користь чи України, чи іноземної країни, де вони залишаться назавжди», - зазначає експерт.

(11) Водночас він наголошує, що зі значною трудовою міграцією свого часу стикалися багато країн. І не завжди це мало негативні наслідки. «Наприклад, наприкінці XIX ст. майже половина населення Ірландії емігрувала з країни, що не заважає їй сьогодні бути розвинутою та інноваційною державою. У схожих з Україною умовах перебувають Балтійські країни, Болгарія, Угорщина. А там ще простіше виїхати на роботу до більш успішних сусідів», - каже експерт. За його словами, економіки цих країн, звісно, страждають від браку робо-

чих рук, але намагаються розв'язувати цю проблему за допомогою залучення до себе трудових мігрантів з інших країн. «Нам теж потрібно йти саме таким шляхом, бо в умовах вільного переміщення людей ми не можемо заборонити своїм громадянам їхати в пошуках кращого життя», - уважає він. Але для цього потрібно подолати головну причину трудової міграції - низькі зарплати.

(12) Чи знизяться темпи міграції найближчим часом? Оцінки експертів різняться. Однак усі сходяться на тому, що треба щонайменше боротися з нелегальною зайнятістю українців та працювати над вигідними для громадян і держави умовами.

За А. Ткаліч та Р. Губою

Запитання до тексту.

1. *Головну ідею обох текстів узагальнює формулювання рядка:*

А Трудова міграція - винятково негативне соціально-економічне явище.

Б Заробітчанство є найпростішим способом вирішити проблему безробіття.

В Подолання проблем трудової міграції потребує цілеспрямованої політики.

Г Відкриті кордони між країнами зумовлюють кардинальні зміни на ринку праці.

Д Трудові мігранти з України неабияк підтримують вітчизняну економіку.

2. *Зважаючи на зміст текстів А та Б, до категорії фактів НЕ можна віднести інформацію рядка:*

А У 2016 р. українці перевели з Польщі більше ніж 3 млрд злотих. У 2017 р. вже 13 млрд (абзац 2).

Б І якщо більшу частину працівників у віці ми ще маємо шанс повернути, то молоде покоління на 99%, можна вважати втраченим (абзац 3).

В Станом на 2017 р. за офіційними і неофіційними каналами українці перераховують додому не менше ніж 6 млрд доларів на рік (абзац 4).

Г За даними Мінфіну, станом на 2019 р. за межами України постійно працювали 3,2 мільйона українців, фактично кожен п'ятий працездатного віку (абзац 7).

Д Всесвітній банк оцінює обсяги грошових переказів українських трудових мігрантів додому на рівні 14 млрд доларів, а в Нацбанку говорять про 10,88 млрд доларів за 2018 р. (абзац 9).

3. *Усі з-поміж зазначених нижче мікротем актуалізовано в обох текстах, ОКРІМ:*

- А значні валютні надходження в країну від трудових мігрантів
- Б трудова міграція як чинник інфраструктурних змін у країні
- В негативні наслідки трудової міграції для економіки України
- Г виїзд українського населення у зв'язку з трудовою міграцією
- Д неунікальність української ситуації з трудовою міграцією

4. *Автор тексту А погодився б з усіма позиціями, означеними в тексті Б, ОКРІМ:*

- А Головна причина трудової міграції з України - низькі заробітні плати.
- Б Заробітчани є чи не головними інвесторами України.
- В Надходження коштів із-за кордону від трудових мігрантів - явище тимчасове.
- Г Заробітчани їдуть до більш успішних країн за пошуком кращого життя.
- Д Брак робочих рук, спричинений трудовою міграцією за кордон, гальмує розвиток власної економіки.

5. *Читач N, ознайомившись з обома текстами, заявив: «Автори тексту Б є менш суб'єктивними, ніж автор тексту А». Що з-поміж наведеного нижче він НЕ міг би використати для обґрунтування своєї позиції?*

- А Автори тексту Б оперують даними як міжнародних, так і вітчизняних фінансових установ.
- Б Автори тексту Б, говорячи про трудову міграцію, оперують більш свіжими даними.
- В Автори тексту Б окреслюють і позитивні, і негативні аспекти трудової міграції.
- Г Автори тексту Б апелюють до експертів, зокрема до Василя Воскобойника - експерта у відповідній галузі.
- Д Автори тексту Б дають статистику, покликаючись на офіційне джерело інформації.

6. *Серед висловлених у текстах пропозицій щодо можливих шляхів подолання проблеми трудової міграції українців за кордон НЕМАЄ тієї, що наведена в рядку:*

- А створити робочі місця в Україні шляхом підтримки малого та середнього бізнесу

- Б дати українцям надію на можливість самореалізації у своїй державі
- В заборонити українцям їхати за кордон у пошуках кращого життя
- Г докладати зусиль для подолання нелегальної зайнятості українців за кордоном
- Д працювати над вигідними для громадян і самої держави умовами

Варіант 6

Завдання 1

Опишіть жанрову природу **текстів**: анотація, есе, звіт, репортаж, стаття, огляд, інтерв'ю, анонс, замітка, нарис, опис, розповідь, роздум.

Завдання 2

Для підготовки інтегрованого курсу з математичного моделювання фізичних процесів викладач хоче організувати роботу п'яти студентських пар (№1, №2, №3, №4, №5), до яких входитиме одна/один студент/-ка- математик/-иня (Костянтин, Лариса, Мирон, Надія, Орест) і один/одна студент/-ка-фізик/-иня (Петро, Раїса, Святослав, Тамара, Устим). Під час формування студентських пар мають бути враховані такі умови: 1)Лариса та Святослав мають працювати в одній парі; 2)Тамара не може працювати ані з Мироном, ані з Надією; 3)Надія має працювати або з Петром, або з Устимом; 4)Костянтин працюватиме в парі №1, Лариса – у парі №2, Мирон - у парі №3, Надія – у парі №4, Орест - у парі №5.

Хто, окрім Мирона, працюватиме в парі №3, якщо Петро працюватиме в парі №5?

- A. Лариса
- B. Раїса
- C. Святослав
- D. Тамара
- E. Устим

Якщо Устим працюватиме в групі № 5, то з Тамарою працюватиме

- A. Костянтин.
- B. Лариса
- C. Мирон
- D. Надія.
- E. Орест.

Якщо Тамара працюватиме з Орестом, то яке/ які з наведених нижче тверджень I- III істинне / Істинні? I. Раїса може працювати в групі № 1. II. Раїса може працювати в групі № 3. III. Раїса може працювати в групі № 4.

- A. тільки I.
- B. тільки II.
- C. тільки I та II.
- D. тільки I та III.
- E. тільки II та III.
- F.

Завдання 3

Прочитайте текст і виконайте завдання

(цифри в дужках позначають номери абзаців).

ЛОНГРИД: ЩО І ЯК?

(1) Лонгрид можна розуміти по-різному. По-перше, це формат подачі матеріалу, що включає в себе аудіо, фото, відео, текст, анімацію, інтерактивні карти й інфографіку. По-друге, це текст, одиницею інформації якого є закладені в ньому сенси.

(2) Часто журналіст сприймає лонгрид як покарання, адже лонгрид потребує більше зусиль, ніж будь-який інший жанр або формат. Для редактора - це ще більша морока, оскільки один лонгрид на 30000 знаків дорівнює 30 заміткам, що загалом матимуть більше переглядів. І здається, лише маркетологи радіють, бо вони сприймають лонгриди як майданчик, який потенційно можна продати рекламодавцю. Адже якщо інтерес до новини живе лише пів години, то популярність лонгриду вимірюється хвилями: ситуація в країні або несподіваний репост у соцмережах популярного блогера може викликати інтерес до вашого лонгриду навіть через пів року після публікації. Але кількість переглядів не визначає якість матеріалу - це не абсолютний критерій. Лонгрид - це рушниця, що висить на стіні, але яка вистрелює кілька разів, періодично.

(3) Лонгрид не варто сприймати буквально як щось велике для читання: «лонг» швидше стосується одиниці інформації. Тому некоректно говорити, що лонгриди погано читають; будь-які жанри мають свого читача. Просто для різних типів читачів лонгрид має різне значення. Для одних - це все, що довше напису на паркані, а для інших - те, що довше за «Іліаду». Говорити про те, що лонгрид читають краще, ніж короткі матеріали, теж несправедливо. Для ресурсів, які борються за свого читача й хочуть запропонувати різноманіття, лонгрид - доповнення. На них, правда, відвідуваність ресурсу не збудуєш, як і на сірому інформаційному шумі - матеріалах, які різко лягають на дно.

(4) Робити лонгриди донедавна було модно. Вони були способом виокремитися. Але після того як одна з платформ для простого створення сайтів пішла в маси, лонгрид став чимось буденним. Нині більшість лонгридів має вигляд балконів, що їх обшили вагонкою.

(5) Але врешті-решт усе повернеться до того, що лонгриди будуть робити лише ті, хто хоче та здатен до цього. А здатні далеко не всі. Довгий текст, зверстаний нашвидку, - це не про лонгрид, а про лонгридоподібний жанр. Продукт, який роблять одне-двоє, дуже відрізнятиметься від того, що називають лонгридом у його первісному значенні. Над якісним лонгридом працює коман-

да, і зробити такий матеріал за пару днів неможливо. Словом, лонгрид - це технологічна річ.

(6) Та найчастіше читач повертається до тексту, до сенсів, які він відшукав і хотів би поглянути на них з іншого боку. Тому говорити, що лонгрид не потрібно робити, якщо ви не маєте великого бюджету й команди, - неправильно. Ви завжди можете витягнути форму за рахунок змісту, сенсів, які там живуть, та оформлення. Головне - **знайти тему**. Найбільш вдалі теми - **історія людини, актуальна подія**, через яку можемо розповісти історію людини або людей, **історична подія**, у якій простежуються паралелі із сьогоденням, есе, коли певна подія пропущена через «Я» автора. Важливо при цьому **шукати героїв, події**, про яких ще не знає Google, **та стрижень**, на який ви будете далі накидати кільця. Щоразу варто запитувати себе: що тут нового? де мої 5 копійок? Крім цього, треба виокремлювати **ключову метафору**, через яку можна провести різні ситуації, діалоги, сюжети, утримати текст як цілісність, а також **«гачки»**, за які **чіплятиметься читач** (заголовки, підзаголовки, врізи, цитати, виноски з тексту, шрифти). Це не просто елементи оформлення - це острови, по яких читач стрибає. Вони полегшують зорове сприйняття тексту. Звісно, можна прочитати текст від першого до останнього слова, не відриваючись. Але це малоймовірно. Сприйняття влаштоване так, що ми спочатку переглядаємо текст, хоча б задля визначення його обсягу, а потім, якщо нас зацікавили елементи оформлення, - читаємо.

За М. Кригелем

Завдання до тексту.

1. *За автором, до ознак лонгриду можна віднести все, ОКРІМ:*

А подається за допомогою різних засобів (фото, відео, тексту тощо)

Б потребує більше зусиль, ніж будь-який інший жанр або формат

В інформація, подана в ньому, вистрелює кілька разів, періодично

Г передбачає командну тривалу роботу для досягнення високої якості

Д може бути витягнутий лише за рахунок змісту, сенсу, які там живуть

2. *Зважаючи на інформацію, наведену в тексті, можна стверджувати, що вона передусім буде корисна:*

А блогерам

Б верстальникам сайтів

В журналістам-початківцям

Г читачам лонгридів

Д рекламодавцям

3. *Зазначаючи, що «нині більшість лонгридів має вигляд балконів, що їх обшили вагонкою» (абзац 4), автор має на увазі те, що:*

А автори створюють лонгриди, у яких не дотримано елементарних вимог до цього формату.

Б можливості спеціальної платформи для розробки сайтів спричинили падіння якості лонгридів.

В створені за допомогою спеціальної платформи лонгриди не характеризуються різноманіттям та оригінальністю.

Г більшість сучасних лонгридів є абсолютно негармонійними.

Д художнє оформлення нинішніх лонгридів далеке від естетичного ідеалу.

4. *Автор тексту НЕ погодився б із твердженням:*

А Лонгриди - майданчики, які потенційно можна продати рекламодавцям.

Б Ресурс, який шукає свого читача, зацікавлений у лонгридах як додатковому наповненні.

В Кількість переглядів читачами - основний показник якості певного лонгриду.

Г Оригінальна тема, наявність стрижня, часто вираженого метафорою, центрують лонгрид.

Д Візуальне оформлення лонгриду впливає на те, як читатимуть цей матеріал.

5. *Метою тексту є:*

А довести, що на лонгридах і лонгридоподібних жанрах відвідуваності ресурсу не збудуєш.

Б поінформувати про специфіку лонгридів і низку секретів щодо майстерності їх створення.

В переконати власників ресурсів у необхідності розміщувати на сайтах лонгриди.

Г засудити популярну на сьогодні практику створення лонгридоподібних жанрів.

Д обґрунтувати потенціал лонгридів для досягнення певних маркетингових цілей.

6. *НЕПРАВИЛЬНО вказано тематичне речення, тобто речення, що повідомляє про основну тему певного абзаца, у рядку:*

А абзац 1: Лонгрид можна розуміти по-різному.

Б абзац 2: Часто журналіст сприймає лонгрид як покарання, адже лонгрид

потребує більше зусиль...

В абзац 3: ...некоректно говорити, що лонгриди погано читають; будь-які жанри мають свого читача.

Г абзац 4: Робити лонгриди ще до останнього часу було модно.

Д абзац 6: Ви завжди можете витягнути форму за рахунок змісту, сенсів, які там живуть, та оформлення.

Варіант 7

Завдання 1

Опишіть жанрову природу *текстів*: анотація, есе, звіт, репортаж, стаття, огляд, інтерв'ю, анонс, замітка, нарис, опис, розповідь, роздум.

Завдання 2

Для підготовки дослідницького проекту викладач розподіляє сімох студентів (Аліна, Богдан, Володимир, Григорій, Дарина, Жанна, Захар) в три групи (№1, №2 та №3). У групі №1 та групі №3 має бути по два учасники, а в групі №2 – три. Під час формування груп мають бути враховані такі умови: 1) Аліна має бути в тій самій групі, що й Захар; 2) Богдан не має бути в групі ані з Володимиром, ані з Григорієм; 3) Дарина не має бути в групі ані з Володимиром, ані з Григорієм. Якщо Володимир буде в групі №1, то хто ще зі студентів / студенток може бути в цій групі?

- A. Аліна.
- B. Богдан.
- C. Дарина.
- D. Жанна.
- E. Захар.

Якщо Володимир буде в групі №1, то хто ще зі студентів / студенток може бути в цій групі? Якщо Володимир буде в групі №2, а Григорій – у групі №3, то яке і які з наведених нижче тверджень I - III істинне / істинні? I. У групі №1 буде Богдан. II. У групі №1 буде Дарина. III. У групі №1 буде Жанна.

- A. тільки I.
- B. тільки II.
- C. тільки I та II.
- D. тільки I та III.
- E. тільки II та III.

Якщо Жанна й Захар потрапили до однієї групи, то яке / які з наведених нижче тверджень I-III істинне / істинні? I. Богдан і Дарина працюватимуть у тій самій групі. II. Аліна працюватиме в групі №2. III. Володимир і Григорій працюватимуть у різних групах.

- A. тільки I.
- B. тільки II.
- C. тільки I та II.

- D. тільки I та III
- E. тільки II та III.

Завдання 3

Прочитайте тексти А й Б та виконайте завдання

(цифри в дужках позначають номери абзаців наскрізно в обох текстах).

Текст А

(1) Нині більш ніж 5% населення світу живуть з порушенням слуху чи глухотою. В Україні, за даними Товариства глухих, людей з вадами слуху понад 100 000. Хоча насправді їх більше, просто не кожен про це хоче говорити. І для того є причини...

(2) Гуманізм суспільства визначається за різними показниками та індикаторами, зокрема й за толерантністю в ставленні до людей з вадами здоров'я. Відсторонене ставлення українців до осіб з особливими потребами багато в чому сформувала колишня радянська система. Тоді цінували молодих і здорових - так званих «ударників праці», ентузіазм і завзяття яких мали слугувати розбудові соціалістичного світу. Саме тому за радянських часів на вулицях фактично неможливо було зустріти людей з фізичними чи психічними вадами. Таких тримали в спецзакладах, інтернатах, будинках інвалідів або ж удома.

(3) Нині попри законодавчі зміни на підтримку людей з особливими потребами, курсу на європейські цінності, прийняття декларацій і норм наше суспільство все ще відчуває пережитки минулого й повністю не готове до потенційної зустрічі з людиною, яка має виражені чи неявні вади здоров'я. Тому кондуктор з порушенням координації в автобусі, касир з глухотою в магазині або дитина із затримкою розвитку в школі видаються багатьом дещо дивним і незвичним явищем. Як результат - їм непросто вписатися в суспільну «норму».

(4) Слово «толерантність» (лат. «терпіння») у буквальному значенні характеризує вміння без виявів агресії сприймати думки, поведінку, форми самовираження та спосіб життя інших людей, що відрізняються від власних. Терпимість допомагає суспільству бути більш гуманним і справедливим до тих, хто має фізичні чи соціальні відмінності. Виховання толерантності має починатися змалечку, і воно ніколи не буває зайвим або пізнім. Для цього кількох сюжетів чи публікацій у ЗМІ раз на рік не достатньо. Важлива систематична й спільна підтримка на державному, культурному й суспільному рівні.

(5) До речі, у 2015 році саме культура відіграла неабияку роль у підтримці людей з вадами слуху й зуміла привернути увагу як української, так і міжнародної спільноти до проблеми глухих у нашій країні. На початку року у

прокат вийшла кінодрама «Плем'я» Мирослава Слабошпицького, яка здобула багато міжнародних нагород і за рішенням американських кінокритиків визнана найпотужнішим за впливом на глядачів фільмом року. Кінокартина викликає неоднозначні почуття, але ніхто не заперечує, що фільм порушує важливу суспільну тему й спонукає людей до обговорення.

(6) У 2016 рік Україна ввійшла зі ще однією перемогою. У Міжнародний день людей з інвалідністю Президент підписав Указ про посилене забезпечення прав людей з особливими потребами й запропонував відмовитися від радянського слова «інвалід». Хтозна, можливо, це ще один важливий крок до безбар'єрності в суспільстві.

За Л. Стеценко

Текст Б

ЖИТТЯ ЗА ЗАКОНАМИ СУСПІЛЬСТВА

(7) Перший повнометражний фільм Мирослава Слабошпицького оповідає історію хлопця на ім'я Сергій, який потрапляє в інтернат для глухих. Там, як і в будь-якому закритому суспільстві, свої правила, тож ти або танцюєш під дудку ватажка банди, або отримуєш пловки в кашу. Сергій обирає перше й разом з іншими хлопцями продає поробки в поїздах, лупцює перехожих, щоб відібрати їжу, і здає в оренду дівчаток з інтернату. Але одного разу система валиться. А виною тому - любов.

(8) Звичайно, у таких складних умовах інтернатського існування прояв цього світлого почуття теж трохи не такий, як ми звикли бачити в яких-небудь романтичних комедіях. Спочатку Сергій купує любов дівчини за гроші, а потім бере її силою та й взагалі заявляє права на неї, наче вона його власність. А дівчинка мріє про поїздку до Італії, куди її збирається доправити, не інакше як у сексуальне рабство, такий собі «бізнесмен».

(9) Лаконічні, практично завжди статичні кадри, зняті, в основному, загальним планом, складаються в картини насильства й чорнухи. Та водночас фільм не створює враження нав'язливо чорнушного. Крім, мабуть, епізоду з абортom. Його тривалість і натуралістичність філігранно вписуються в канву розповіді, але для сприйняття це занадто важко...

(10) Десь до середини фільму здається, що ця картина про «глухонімих» і про їхнє нелегке життя. Запитуєш себе: чому ж якщо глухі – то відразу все погано?.. Але пізніше стає абсолютно ясно, що ця історія не стільки про глухих, скільки про людей взагалі. Мова жестів - це лише мова. Засіб вираження, зрозумілий тим, хто розрізняє значення цих жестів. Однак ті, хто не знає «коду»,

багато не втратять. Адже тут говорити особливо немає про що. Історія класична, і в ній усе ясно без слів. Це історія всього світу, усього людства, усіх суспільств.

(11) «Плем'я» - плакатний арт-хаус з воістину чарівним фіналом - жорстким і шоковим, нехай і справедливим. Однак ті почуття, які виникають, коли дивишся останні кадри, не просто бентежать, ти по-справжньому дивиєшся тому, наскільки люди можуть бути безпорадними.

(12) «Плем'я» неможливо сприймати однозначно. Так, у ньому багато чорнухи, але водночас режисер не намагається вичавити з глядача сльозу, викликаючи бажання повіситися від горя прямо в кінозалі. Тут багато що сприймається відчужено, абстрактно. У цьому виявляється гуманізм автора щодо глядачів. Дивним чином у цій, таки досить трешевій, стрічці можна побачити Ромео й Джульєтту. Однак є на них паволока якогось недостатнього натхнення. Ніби ці люди застрягли на тій стадії, коли вже хочуть відчувати, але ще не готові до цього.

За Т. Свиридовою

Завдання до тексту.

1. За словами авторки тексту Б, «система», до якої змушений улитися герой фільму «Плем'я» Сергій, урешті валиться через любов (абзац 7). У тексті А аналогом любові, який може докорінно змінити ситуацію в українському суспільстві в питанні ставлення до людей з особливими потребами, можна вважати:

- А культуру
- Б толерантність
- В ентузіазм
- Г суспільну «норму»
- Д відмову від слова «інвалід»

2. Авторка **тексту А** могла б використати інформацію з **тексту Б** для всього, окресленого нижче, **ОКРІМ**:

А для доведення того, що вирішення радянською системою проблеми осіб з вадами здоров'я шляхом створення інтернатів - доволі сумнівна практика

Б для підтвердження того, що рішення американських кінокритиків стосовно картини «Плем'я» має під собою ґрунт

В для посилення думки, що наше суспільство ще не готове до потенційної зустрічі з людиною, яка має виражені чи неявні вади здоров'я

Г для ілюстрування своєї позиції, що фільм «Плем'я» порушує важливу суспільну тему й спонукає людей до обговорення

Д для увиразнення думки про те, що людям з вадами здоров'я непросто вписатися в суспільну «норму»

3. Думку авторки **тексту А** про те, що кінокартина «Плем'я» «викликає неоднозначні почуття» (абзац 5), унаочнюють усі фрагменти **тексту Б**, **ОКРІМ:**

А Звичайно, у таких складних умовах інтернатського існування прояв цього світлого почуття [любові] теж трохи не такий, як ми звикли бачити в яких-небудь романтичних комедіях (абзац 8).

Б Лаконічні, практично завжди статичні кадри, зняті, в основному, загальним планом, складаються в картини насильства й чорнухи. Та водночас фільм не створює враження нав'язливо чорнушного (абзац 9).

В Десь до середини фільму здається, що ця картина про «глухонімих» і про їхнє нелегке життя. Запитуєш себе: чому ж якщо глухі - то відразу все погано?.. Але пізніше стає абсолютно ясно, що ця історія не стільки про глухих, скільки про людей взагалі (абзац 10).

Г «Плем'я» - плакатний артхаус з воістину чарівним фіналом - жорстоким і шоковим, нехай і справедливим. Однак ті почуття, які виникають, коли дивишся останні кадри, не просто бентежать, ти по-справжньому дивишся тому, наскільки люди можуть бути безпорадними (абзац 11).

Д Так, у ньому [фільмі] багато чорнухи, але водночас режисер не намагається вичавити з глядача сльозу, викликаючи бажання повіситися від горя прямо в кінозалі. Тут багато що сприймається відчужено, абстрактно (абзац 12).

4. Останнє речення **тексту Б** «Ніби ці люди застрягли на тій стадії, коли вони вже хочуть відчувати, але ще не готові до цього» (абзац 12) може слугувати своєрідною метафорою сучасного українського суспільства в баченні авторки тексту А, окресленому в абзаці:

А першому

Б другому

В третьому

Г четвертому

Д п'ятому

5. Спільні для обох текстів значущі концепти, які допомагають окреслити головну проблематику текстів, указано в рядку:

- А виховання, фільм, законодавство
- Б людство, держава, мова жестів
- В суспільство, вади здоров'я, гуманізм
- Г норма, особа, толерантність
- Д любов, жорстокість, культура

6. Зважаючи на зміст і форму текстів, можна стверджувати, що жанрову природу **текстів А та Б** правильно визначено в рядку:

- А текст А - анотація, текст Б - есе
- Б текст А - звіт, текст Б - репортаж
- В текст А - стаття, текст Б - огляд
- Г текст А - інтерв'ю, текст Б - анонс
- Д текст А - замітка, текст Б – нарис

Варіант 8

Завдання 1

Опишіть жанрову природу **текстів**: анотація, есе, звіт, репортаж, стаття, огляд, інтерв'ю, анонс, замітка, нарис, опис, розповідь, роздум.

Завдання 2

Керівництво компанії планує відрядження своїх працівників. Із семи співробітників (Леонід, Микола, Петро, Ростислав, Наталія, Олена, Світлана) повинні поїхати лише четверо. При цьому мають бути дотримані такі умови: 1) якщо їде Леонід, то не їде Микола; 2) якщо їде Наталія, то Світлана також повинна поїхати; 3) Микола й Ростислав можуть поїхати лише разом; 4) якщо їде Ростислав, то Олена також повинна поїхати.

Яка з указаних нижче груп працівників компанії НЕ може поїхати у відрядження за дотримання визначених умов?

- A. Микола, Олена, Ростислав, Світлана.
- B. Леонід, Наталія, Олена, Світлана.
- C. Петро, Наталія, Олена, Світлана.
- D. Леонід, Наталія, Олена, Петро.
- E. Микола, Олена, Петро, Ростислав.

Яке з наведених тверджень істинне для всіх варіантів складу групи, що можливі за дотримання визначених умов?

- A. Якщо їде Ростислав, то не їде Петро.
- B. Якщо їде Леонід, то не їде Олена.
- C. Якщо їде Ростислав, то не їде Наталія.
- D. Якщо їде Наталія, то не їде Олена.
- E. Якщо їде Микола, то їде й Світлана.

Якщо у відрядження поїде Леонід, то обов'язково поїде й...

- A. Наталія.
- B. Олена.
- C. Петро.
- D. Світлана.
- E. Микола.

Завдання 3

Прочитайте текст і виконайте завдання 1-6
(цифри в дужках позначають номери абзаців).

ЦИНІЧНА ЖУРНАЛІСТИКА

(1) Випадок Клааса Релотіуса, якого спіймали на відвертих облудних маніпуляціях, став символом цинічної журналістики, яка пише лише про поразки в політиці, мимохіть таким чином стимулюючи популізм. Німецький журналіст, тчо працював у *Der Spiegel*, був лауреатом премії CNN «Журналіст року» (2014), премії Європейської преси (2017), премії «Німецький репортер» (2013, 2015, 2016, 2018), довів до абсурду методи роботи свого журналістського оточення. Химерним, до прикладу, був його допис під заголовком «Зламання табу» про «зеленого» бургомістра міста Тюбінген. Стаття не містила жодного доказу, що Боріс Пальмер порушує якісь табу, проте читач довідувався: із цього політика нібито насміхається вся Німеччина. Просто висунути твердження в очікуванні, що воно перетвориться на самореалізоване пророцтво, - ось перевірений принцип роботи тих, хто нині створює настрої в суспільстві.

(2) Оскільки реальність для людини - це завжди те, що вона певним чином сприймає та усвідомлює, то ЗМІ її формують.

(3) Соціологи Вільям і Дороті Томаси ще кілька десятиліть тому встановили: світ - це те, що ми самі собі конструємо. У 1928 р. вони сформулювали так звану теорему Томаса: якщо я переконаний, що люди, які за щось відповідалні, недбало ставляться до своїх обов'язків і корумповані, то скрізь бачитиму нездар і корупціонерів; якщо ж дотримуюся думки (безсумнівно, наївної), що людина загалом добра, то буду сліпим щодо численних проявів зла в цьому світі.

(4) Сьогодні реальність вибудовують ЗМІ. Позаяк споживачі медіа бачать світ очима журналістики, то вони вірять у масово поширювані образи навіть тоді, коли мають справу з протилежною очевидністю. Створювані ЗМІ образи не відтворюють об'єктивної реальності, зокрема тоді, коли певний ЗМІ не намагається дбати про реалістичність і тверезість. Сформовані журналістськими прийомами настрої мають соціально інфікувальний ефект.

(5) До чого призводить цинічне та зневажливе висвітлення демократичних суспільств? Що впливає зі спрямованого на знецінення способу опису політиків? Як це діє на «нормальних» людей, які сумлінно виконують свою роботу, піклуються про сім'ї? Журналістика може надати основним життєвим подіям різного забарвлення - або апокаліптичного, або оптимістичного.

(6) Наш мозок улаштований так, що апокаліпсис для нього особливо привабливий. Тож той, хто вигадує загрози, може з упевненістю розраховувати на високі квоти прочитань, увімкнень чи інтернет-кліків. Коли медіа очорнюють політичну кухню, показуючи її діячів лише некомпетентними п комічними, для нормальних людей політика стає полем для проєкцій.

(7) Феномен, із яким тоді доводиться мати справу, - розкол світу на

винних і жертв, на злих політиків по один бік і «нас», добрих, - по другій. Популістські спокусники під'юджують, мовляв, демократія як суспільний лад і її політики з їхніми вадами перебувають на боці зла, злочинців. Цьому «брудному» сценарію, як висловився один із популістів, треба протиставити автократичного рятівника – носія добра.

(8) Щоденна політика, про яку розповідають як про історію постійних невдач, як про низку смішних чи ні на що не здатних персонажів, викликає почуття, яке Мартін Селігман назвав «вивченою безпорадністю». Наслідками розпачу можуть стати гнів та агресія. Щораз нові наративи занепаду перетворюються на простелену червону доріжку, якою крокують популісти, щоб виставити весь наш демократичний суспільний лад моделлю на викидання.

(9) Аморальні вчинки Клааса Релотіуса мали б стати приводом для принципових роздумів про наші ЗМІ. Через божевілля, яке дозволив собі цей ще дуже молодий журналіст, не настане кінець світу. На щастя, не настане! Але що справді загрожує нашому світові - так це цинічна журналістика, систематично спрямована на зневажливе ставлення до наших демократичних суспільств і політиків, які в них діють. Нам потрібна критична журналістика, яка чітко покаже, на що (іще) хворіє наша система. Журналістика, яка викриватиме помилки, що їх припускаються політики, однак не заходитиме аж так далеко, щоб люди прагнули популістських рятівників - самозванців.

За Й. Бауером

1. *Темою тексту є*

- А Специфіка журналістської манери Клааса Релотіуса.
- Б Клаас Релотіус як яскравий представник цинічної журналістики.
- В Цинічна журналістика в сучасних ЗМІ як загроза демократії.
- Г Масовий вплив сучасних європейських ЗМІ на суспільну свідомість.
- Д Критичне висвітлення політики в ЗМІ в минулому й на сьогодні.

2. *За автором, ознаками цинічної журналістики можна вважати все,*

ОКРІМ

- А донесення до споживачів медіа інформації лише про поразки в політиці
- Б висування необґрунтованих тверджень як правдивих
- В намагання дбати про реалістичність і тверезість зображуваного
- Г продукування щоразу нових наративів занепаду демократії
- Д систематичне зневажливе ставлення до демократичних суспільств і політиків

3. *Інформацію про так звану теорему Томаса (абзац 3) автор наводить для того, щоб*

- А обґрунтувати нездарність і корумпованість людей, які за що-небудь відповідалі

Б утвердити думку про те, що в суспільстві завжди є песимісти та наївні оптимісти.

В показати, що соціологи ще у 1928 р. передбачали можливість впливу на свідомість людей.

Г висвітлити один із базових принципів, на який спирається цинічна журналістика.

Д переконати читача в наявності наукового підґрунтя для діяльності сучасних ЗМІ.

*4. Наслідками того, що журналісти «очорнюють політичну кухню, показуючи її діячів лише некомпетентними й комічними» (абзац б), є все зазначене нижче, **ОКРІМ***

А хибний поділ широкими масами політиків на «злих» і «добрих»

Б формування підґрунтя для утвердження в країні автократії

В виникнення в людей почуття «вивченої безпорадності»

Г реальне перетворення демократії на «брудний» сценарій

Д сприйняття людьми демократичного ладу як моделі на викидання

5. Основну думку тексту сформульовано в рядку

А Просто висунути твердження в очікуванні, що воно перетвориться на самореалізоване пророцтво, - ось перевірений принцип роботи тих, хто нині створює настрої в суспільстві.

Б Оскільки реальність для людини - це завжди те, що вона певним чином сприймає та усвідомлює, то ЗМІ її формують.

В Журналістика може надати основним життєвим подіям різного забарвлення - або апокаліптичного, або оптимістичного.

Г Позаяк споживачі медіа бачать світ очима журналістики, то вони вірять у масово поширювані образи навіть тоді, коли мають справу з протилежною очевидністю.

Д Нам потрібна критична журналістика, яка чітко покаже, на що (іще) хворіє наша система... однак не заходитиме аж так далеко, щоб люди прагнули популістських рятівників-самозванців.

б. Ставлення автора тексту до Клааса Релотіуса як до журналіста найточніше можна означити як

А стримано негативне

Б засуджувально-критичне

В поблажливо-менторське

Г помірковано-обурливе

Д виважено іронічне

Варіант 9

Завдання 1

Опишіть жанрову природу **текстів**: анотація, есе, звіт, репортаж, стаття, огляд, інтерв'ю, анонс, замітка, нарис, опис, розповідь, роздум.

Завдання 2

Кожен із семи друзів – Аліна, Богдан, Віктор, Григорій, Дмитро, Євген і Зоя обирає одну з двох екскурсій: до Львова або до Кам'янця-Подільського. Друзі погодили між собою дотримуватися таких правил: 1) Якщо Богдан і Дмитро обирають одну й ту саму екскурсію, то цю екскурсію обирає й Аліна. 2) Якщо Григорій не обирає якусь з екскурсій, то її не обирає й Віктор.

Якщо Віктор поїхав на екскурсію до Львова, то всі наведені нижче твердження можуть бути істинними, **ОКРІМ**

- A. Аліна обрала екскурсію до Львова.
- B. Богдан обрав екскурсію до Кам'янця-Подільського.
- C. Григорій обрав екскурсію до Кам'янця-Подільського.
- D. Євген обрав екскурсію до Львова.
- E. Зоя обрала екскурсію до Кам'янця-Подільського.

Якщо відомо, що тільки двоє обрало екскурсію до Львова, то яка пара друзів із-поміж наведених нижче пар це може бути?

- A. Богдан і Дмитро.
- B. Аліна й Богдан.
- C. Богдан і Віктор.
- D. Богдан і Григорій.
- E. Аліна й Віктор.

Якщо Аліна й Віктор обрали Львів, а Богдан – Кам'янець-Подільський, то яке/які з тверджень I-III істинне/істинні?

- I. Вибір Богдана і вибір Дмитра збігаються.
 - II. Вибір Аліни й вибір Дмитра збігаються.
 - III. Вибір Богдана й вибір Григорія збігаються.
- A. тільки I.
 - B. тільки II.
 - C. тільки III.
 - D. тільки I та II.
 - E. тільки II та III.

Завдання 3

Прочитайте тексти А й Б та виконайте завдання 1-6

(цифри в дужках позначають номери абзаців наскрізно в обох текстах).

Текст А

(1) American Time Use Survey проведене 2014 р. показало, що середній офісний працівник витрачає всього 45% робочого часу на роботу, решту - на соцмережі, каву та наради. А дані 2016 р. свідчать, що середній американець займається робочими питаннями не більше ніж 3,5 год. на день. І це властиво не тільки американцям.

(2) У більшості українських офісів сьогодні панує приблизно така сама атмосфера: досить глянути на статистику замовлень на товари в кібер- понеділок, більшість із яких здійснюється з офісів у робочий час. Проте практично всі ці люди проводять в офісі по 8 год., навіть попри відсутність потреби б цьому. А все через стандартний 5-денний робочий тиждень. Тим часом в інших країнах поступово з'являється альтернатива – скорочений робочий тиждень.

(3) Нині 5-денний робочий тиждень – буденність, а пару сотень років тому він видавався чимось нереальним. Усе почалося з промислової революції XVIII—XIX ст. Перші працівники підприємств працювали протягом світлового дня, приблизно по 12 годин. З появою електрики роботодавці захотів більшого, що, звісно, виливалося в протести. До того ж єдиним вихідним у тогочасно-го європейця була неділя, але п у цей день було заведено ходити до церкви.

(4) Ситуація почала мінятися у XX ст. У 1926 р. Генрі Форд почав закривати свої заводи на суботу- неділю, що стало прикладом для багатьох компаній. Причиною таких позитивних змін була аж ніяк не любов до працівників, а скоріше — до себе. Форд дійшов висновку, що, вивільнивши більше часу для дозвілля працівників, можна досягти й зростання споживчого попиту, а отже, продати більше своїх товарів.

(5) Після повсюдного введення «П'ятиденки» заговорили про немину-че скорочення робочого тижня до чотирьох або навіть трьох днів завдяки розвиткові технологій і зростанню продуктивності праці. Наприклад, 1930 р. економіст Джон Мейнард Кепнс запевняв, що до 2030 р. люди працюватимуть не більше ніж 15 год. на тиждень.

(6) На сьогодні скорочення робочого тижня – поки досить нова практика навіть за кордоном. І не завжди успішна. Так, свого часу американська онлайн- школа Treehouse почала працювати як чотириденна. Щоправда, за чотири роки вона припинила свій експеримент після скорочення штату.

(7) Скорочення робочих годин без зменшення зарплати спробували й у

Швеції, яка є однією з найщасливіших країн у світі. Першими 6-годинку отримали медсестри. Це дало можливість залучити в професію більше людей, які й «закрили» втрачені робочі години. Протягом перших 18 місяців експерименту медсестри, які мали скорочений робочий тиждень, рідше брали «лікарняні», краще почувалися й підвищили продуктивність, організувавши на 85 % більше «розваг» для своїх пацієнтів. Проте проект був підданий жорсткій критиці, адже коштував дорого, хоча й зміг залишитися в межах бюджету.

(8) Одним словом: «скоротити не можна залишити». Ще не зовсім зрозуміло, як тут розставити розділові знаки.

За Т. Ястремською

Текст Б

(9) Зменшення робочого тижня піде на користь і компаніям, і їхнім співробітникам, через те світу варто задуматися про масовий перехід на чотириденний робочий тиждень. Про це заявили на форумі в Давосі 2019 р. двоє авторитетних експертів.

(10) «У нас є хороші експерименти, які демонструють: за зниження тривалості робочого часу люди можуть ефективніше зосереджуватися, їхні результати не погіршуються, а якість і креативність найчастіше зростають», - заявив психолог Адам Грант.

(11) Його підтримав економіст та історик Рутгер Брегман, який нагадав, що провідні уми - економісти, соціологи, філософи - десятиліттями вірили, що із часом людство зможе працювати менше. «Підприємці-капіталісти ще у 20 30-ті рр. виявили позитивний вплив скороченого робочого тижня на продуктивність. Наприклад, Генрі Форд побачив, що після переходу до 40-годинного тижня його робітники стали продуктивнішими, оскільки менше втомлювалися», - наголосив він, хоча й зазначив, що ситуація в бік реального зменшення робочих годин почала змінюватися активно лише в 70-х рр. минулого століття.

(12) Водночас на форумі обговорювалися дослідження про те, що люди, працюючи менше, стануть щасливішими. Крім того, експерти згадали дослідження ОЕСР про те, що чим більше часу витрачається на роботу, то нижчою виявляється продуктивність праці й ВВП на кожну годину роботи, у чому переконує досвід Південної Кореї й Мексики: будучи лідерами за кількістю відпрацьованих громадянами годин за рік, вони мають продуктивність праці близьку до мінімального рівня серед 36 найрозвиненіших економік.

(13) До речі, у вересні 2018 р. у Великій Британії профспілки вже запропонували скоротити робочий тиждень до чотириденки. «У XIX ст. ми боролися

за восьмигодинний робочий день. У ХХ ст. ми отримали право на два вихідних й оплачувану відпустку. Я вірю, що у ХХІ - ми доможемося чотириденки з гідною оплатою», - заявив профспілковий лідер Френсис О'Грейді. Крім того, він наголосив, що зараз компанії мають використовувати технології для більш справедливого розподілу матеріальних благ, а не збагачення верхівок, як це робиться, за його словами, у компанії Amazon, прибутки якої розподіляються нерівномірно (розслідування газети Sunday Mirror засвідчили, що на складах компанії в Британії люди працюють по 55 годин, що призводить до перевтоми).

(14) А пізніше інший британець - дослідник із компанії з обробки інформації Autonomy – Вілл Строндж надав додаткові докази на користь скорочення робочого часу. Апелюючи до проведеного компанією аналізу даних ОЕСР та ООН, він заявив, що, крім поліпшення добробуту, забезпечення тендерної рівності та підвищення продуктивності праці, скорочення робочого часу допоможе боротися зі змінами клімату. На його думку, «швидкі темпи розвитку трудозбережувальних технологій переконують у можливості скорочення робочого тижня всім за умови належного підходу до питання... Навіть більше: якщо технізація показує, що менше працювати - цілком можливо, то проблема тиску виробництв на довкілля та ситуація з вуглецевими викидами переконують, що скорочення робочого тижня - необхідне».

За матеріалами «Української правди»

1. Темою обох текстів є

А Вітчизняний і зарубіжний досвід щодо скорочення робочого тижневого часу.

Б Історія практики зменшення кількості робочих годин на тиждень.

В Причини бажання/небажання роботодавців скорочувати робочий тиждень.

Г Скорочення тижневого робочого часу як актуальна тенденція у сфері праці.

Д Переваги й недоліки в питанні скорочення робочого часу в розрізі різних країн.

2. Відповідно до обох текстів або хоча б одного з них, скорочення кількості тижневих робочих годин сприятиме всьому, ОКРІМ

А підвищенню продуктивності праці працівників

Б покращенню екологічної ситуації у світі

В посиленню творчого підходу до роботи з боку працівників

Г поліпшенню тендерного балансу в трудовій сфері

Д пришвидшенню технологізації виробництв

3. Основне спрямування змісту тексту Б дає підстави стверджувати, що у фразі з тексту А «скоротити не можна залишити» (абзац 8) вже невдовзі можна буде поставити розділові знаки так, як запропоновано в рядку

- А Скоротити? Не можна! Залишити!
- Б Скоротити не можна! Залишити!
- В Скоротити! Неможна?.. Залишити!
- Г Скоротити! Не можна залишити.
- Д Скоротити не... Можна залишити.

4. У тексті Б, на відміну від тексту А, НЕ порушено проблеми, означеної в рядку

- А вплив скорочення кількості робочих годин на самопочуття працівників
- Б вигоди від скорочення робочого часу як для працівників, так і для роботодавців
- В збільшення кількості робочих місць у зв'язку зі скороченням норм робочого часу
- Г залежність питання скорочення робочого часу від рівня технологічного розвитку
- Д історична закономірність руху в бік скорочення довжини робочого тижня

5. Авторка тексту А НЕ погодилася б з означеною в текст і Б позицією щодо

- А наявності хороших експериментів, пов'язаних зі скороченням робочого часу (абзац 10)
- Б значущості ролі Генрі Форда в розвитку політики скорочення робочого тижня (абзац 11)
- В залежності продуктивності роботи й ВВП на кожен годину роботи від кількості витрачених на роботу годин (абзац 12)
- Г важливості боротьби працівників за скорочення кількості робочих годин (абзац 13)
- Д мотивованості того, що скорочення кількості робочих годин доконечне лише з екологічних міркувань (абзац 14).

б. Відповідно до обох текстів або хоча б одного з них, перепонами на шляху до скорочення тривалості робочого тижня на сьогодні можуть бути всі названі нижче фактори, ОКРІМ

А стандартність мислення роботодавців категоріями «п'ятиденки»

Б недостатнє врахування всіх аспектів проблеми скорочення робочого часу

В швидкі темпи розвитку трудозберезувальних технологій і техніки

Г відмінності в специфіці економік і соціального середовища в різних країнах

Д необхідність збереження оплати праці за зменшення кількості годин.

Варіант 10

Завдання 1

Опишіть жанрову природу *текстів*: анотація, есе, звіт, репортаж, стаття, огляд, інтерв'ю, анонс, замітка, нарис, опис, розповідь, роздум.

Завдання 2

Петро 6 разів на тиждень – із понеділка по суботу займається спортом. До переліку програми його тренувань на наступні півроку входять три види спорту: плавання, бадмінтон і теніс. При складанні програми тренувань на тиждень Петро має врахувати такі умови: 1) Кожного дня мають бути заняття одним або двома видами спорту. 2) Заняття бадмінтоном повинні бути чотири рази на тиждень. 3) Заняття з плавання повинні бути тричі на тиждень. 4) У будь-які два послідовні дні не може бути занять із плавання. 5) Заняття тенісом мають бути двічі на тиждень, при чому одним із таких днів повинен бути понеділок. 6) Тенісом і плаванням займатися необхідно у різні дні тижня.

Якщо Петро дотримуватиметься умов програми тренувань, то яке із тверджень I-III істинне/істинні?

- I. У середу й п'ятницю Петро буде займатися плаванням.
 - II. У четвер і суботу Петро буде займатися плаванням.
 - III. У понеділок і четвер Петро буде займатися тенісом.
- A. Тільки I
 - B. Тільки II
 - C. Тільки III
 - D. Тільки I та II
 - E. Тільки I та III

Якщо серeda і четвер будуть вільні від занять бадмінтоном, то в який із наведених нижче днів тижня Петро буде займатися тенісом?

- A. у вівторок
- B. у середу
- C. у четвер
- D. у п'ятницю
- E. у суботу

Усі наведені нижче пари днів можуть бути в Петра вільними від занять бадмінтоном, ОКРІМ

- A. понеділка й середи

- В. вівторка й четверга
- С. середи й п'ятниці
- Д. четверга й суботи
- Е. п'ятниці й понеділка

Завдання 3

Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери абзаців) і виконайте завдання 1 – 6.

(1) Мовне питання в новій Україні, схоже, утратило актуальність, і до-свідчені західні політологи констатують наявний status quo – реальний безкон-фліктний білінгвізм.

(2) Проте прогрес у розв'язанні мовного питання половинчастий і не в змозі зняти конфлікт, який усе ж є: досі домінує російськомовна друкована пре-са, російськомовний продукт панує в популярній культурі, не контролюється реальний мовний режим у викладанні в школах і вишах. Певний поступ спосте-рігається в побуті: дедалі частіше до вас звертаються українською, і це сприй-мається як норма.

(3) Безконфліктний білінгвізм - це міф. Взаємодіючи в одному просторі, різні мови невпинно витискають одна одну. І річ не в тім, що якась із мов краща за іншу. Для кожного мовця його рідна мова наймилозвучніша. Більша розвиненість певної мови порівняно з іншими значною мірою забобон. То чому ж у такому разі нам варто послуговуватися саме українською?

(4) Громадянам України варто послуговуватися українською мовою, щоб зберегти концентрований досвід поколінь. Є кілька простих міркувань.

(5) Перше: будь-яка мова – це пов'язана з певною історичною традиці-єю сума текстів, які були нею вимовлені, культурно артикульовані; це концент-рований досвід поколінь, це думки й емоції, які в ній закарбувалися. Відмова, забуття - незворотна втрата безцінної інформації, тоді як гуманітарний пафос початку ХХІ століття полягає в тому, що кожна одиниця культури має бути збережена в інтересах усього людства. Якщо українці не збережуть свою мову в живому, а не архівному вигляді, за них це не зробить ніхто.

(6) По-друге: рано забувати про період імперської дискримінації, коли українцям забороняли бути собою. Ця дискримінація триває досі, тільки тепер вона здійснюється за інерцією. Важать також спотворений ринок і невпинна агресивна експансія колишньої метрополії. Так, нині все вже не так критично, але неможливість обходитися своєю мовою у своїй країні є не лише зазіханням

на природні права громадян, а й на елементарну справедливість, яка, поза всім, на боці україномовних українців.

(7) І, по-третє, доки існує мовне питання, український суверенітет перебуває під загрозою.

(8) Тімоті Снайдер, професор Єльського університету, трактує сьогодні побутову українську двомовність із неприхованим захватом як ознаку поширеної в нас автоматичної чемності, гарних манер. Гідний вихід із мовного глухого кута: розмовляймо як кому зручно, керуймося доброзичливістю – і буде нам європейське щастя.

(9) Промовистим щодо цього є статус ірландської (гельської) мови в Ірландії. Південноірландський журналіст проїхався країною, послуговуючись тільки рідною мовою. Результат польових досліджень виявився ще гіршим, ніж дані останнього перепису: ірландською постійно користується приблизно 7% населення, решта – англійською. Одиниці можуть згадати щось зі шкільного курсу, а наполягання на спілкуванні рідною мовою викликає агресію. Зауважмо: кого-кого, а ірландців важко запідозрити в браку патріотизму. Ніщо не врятує мову-лузера від долі музейного артефакту.

(10) Тут варто нагадати, що довгий час привілейовані верстви різних країн уникали спілкування живою народною мовою. Освічені класи України в XVII столітті виробили штучну словено-руську мову на базі церковнослов'янської, саме нею творили інтелектуали Могілянки й писав Сковорода. А от при дворі Речі Посполитої радо спілкувалися руською (= українською) поряд із латиною, аби лише не переходили на плебейську польську.

(11) Залежно від успішності Української держави як проєкту українська або безальтернативно затвердиться в статусі High Language (H-мови), підтягуючи під себе повсякденні практики, або російська залишиться де-факто домінуючою, і тоді перспектива української — кумедна суржикізація.

За Ю. Макаровим

1. У якому з-поміж поданих нижче тверджень сформульовано головну думку тексту?

А Сьогоднішній половинчастий прогрес у розв'язанні мовного питання не в змозі зняти конфлікт, спричинений домінуванням російської мови у важливих сферах життя в Україні.

Б Мовне питання може втратити актуальність лише тоді, коли в Україні утвердиться ситуація реального безконфліктного білінгвізму.

В Україні варто досягти реального прогресу в мовному питанні, створи-

вши умови для функціонування української як Н-мови передовсім шляхом забезпечення успішності української держави як проекту.

Г Суспільство не має права приректи українську мову на долю музейного артефакту, закріпивши за нею статус мови-лузера.

Д Держава має відновити справедливість і захистити природне право українців обходитися своєю мовою у своїй країні.

2. Як впливає з тексту, збереження мови в живому вигляді, а не в її архівному варіанті на практиці може забезпечити

А сприйняття української мови як одиниці культури.

Б повага до культурно артикульованої історичної традиції.

В збереження й охорона пам'яток писемності.

Г усвідомлення гуманітарного пафосу ХХІ ст.

Д узвичаєння україномовних суспільних практик.

3. Збереження до сьогодні питанням про можливість українців користуватися рідною мовою своєї гостроти свідчить про

А неухильне дотримання вимог елементарної справедливості.

Б сформованість у суспільстві належного ставлення до титульної нації.

В уразливість права україномовних українців бути собою.

Г надійний ступінь захищеності українського суверенітету.

Д захищеність у країні природних прав україномовних громадян.

4. Говорячи про безконфліктний білінгвізм як про «гідний вихід із мовного глухого кута» (абзац 8) для України, автор

А іронізує, уважаючи такий погляд ілюзією. Б глузує з тих, хто думає, як Тімоті Снайдер. В прагне приховати свої справжні думки.

Г висловлює погляд більшості громадян.

Д солідаризується з Тімоті Снайдером.

5. Можна припустити, що практика використання в різних країнах поряд із живою народною мовою також мови привілейованих класів тривала до

А постанови загальнонародної мови в її розмовному й літературному варіантах.

Б визнання верхами суспільства розвиненості й цінності рідної мови.

В періоду соціального вирівнювання й зникнення аристократії.

Г занепаду локальних мов і утвердження мов поширених.

Д завершення періоду утворення європейських держав.

б. Стан речей, описаний в уривку «...Рано забувати про період імперської дискримінації, коли українцям забороняли бути собою. Ця дискримінація триває досі, тільки тепер вона здійснюється за інерцією» (абзац б), подібний у по сутніхознаках до ситуації, окресленої у фрагменті

А Вибираючи між жінкою й чоловіком однакової кваліфікації, роботодавці, як правило, обирають найбільш перспективного, амбітного претендента.

Б Усе ще не готове вписати у свою систему цінностей жінку як публічну діячку, як успішну особистість, сучасне суспільство усіма силами прагне бодай накинути на неї стереотипний покров слабкої статі.

В Схильність дорослих керуватися в сприйнятті власної дитини попередніми уявленнями про неї навіть тоді, коли вона стає старшою, із часом перетворюється на гальмо в стосунках між рідними людьми.

Г На сьогодні багато студентів, наслідуючи досвід своїх батьків, обирають спеціалізації, які не приводять до успішної кар'єри з високими заробітками.

Д Реформи в українській армії покликані подолати традиційне ставлення до контрактників як до тимчасових найманців, яких не турбують питання честі мундира, а яким цікаві лише гроші

Варіант 11

Завдання 1

Опишіть жанрову природу **текстів**: анотація, есе, звіт, репортаж, стаття, огляд, інтерв'ю, анонс, замітка, нарис, опис, розповідь, роздум.

Завдання 2

Кожному з трьох аналітиків А, В та С і трьох детективів Х, Y і Z антикорупційного бюро потрібно виділити кабінети в новому триповерховому офісі. Для забезпечення кращої взаємодії фахівців, а також із міркувань безпеки розміщення кабінетів має відповідати таким умовам: 1) кабінети детективів Х та Z не повинні бути на одному поверсі; 2) кабінети аналітика А та детектива Z мають бути розташовані на суміжних поверхах, причому кабінет аналітика А вище, ніж кабінет детектива Z; 3) кабінети всіх трьох аналітиків не можуть бути розташовані на одному поверсі; 4) кабінет детектива Y не може бути на другому поверсі.

Якщо кабінети аналітиків В та С розташовані на 2-му поверсі, то яке з наведених нижче тверджень обов'язково істинне?

- A. Кабінет детектива Y розташований на 1-му поверсі.
- B. Кабінет детектива Z розташований на 2-му поверсі.
- C. Кабінет детектива X розташований на 3-му поверсі.
- D. Кабінети аналітика В та детектива X розташовані на одному поверсі.
- E. Кабінети аналітика А й детектива Y розташовані на одному поверсі.

Якщо на 1-му поверсі НЕ розташований кабінет жодного з детективів, то яке / які з наведених тверджень I-III істинне / істинні? I. Кабінети детективів Х та Y розташовані на 3-му поверсі. II. Кабінети детективів Х та Z розташовані на 3-му поверсі. III. Кабінети аналітиків В та С розташовані на 3-му поверсі.

- A. тільки I.
- B. тільки II.
- C. тільки III.
- D. тільки I та III
- E. тільки II та III

Якщо кабінети аналітика А та детектива Y розташовані на одному поверсі, то яке / які з наведених тверджень I-III істинне / істинні?

- I. Кабінет детектива Х розташований на 2-му поверсі.

- II. Кабінет детектива Y розташований на 3-му поверсі.
III. Кабінет детектива Z розташований на 1-му поверсі.
- A. тільки I.
 - B. тільки II.
 - C. тільки III.
 - D. тільки I та II
 - E. тільки I та III

Завдання 3

Прочитайте тексти А й Б (цифри в дужках позначають номери абзаців наскрізно в обох текстах) та виконайте завдання 1-6

Текст А

(1) Негативне ставлення до старості («геронтофобія») виникає в людини у віці близько 24-25 років, а поряд із цим поступово формується й страх старості.

(2) Цей страх притаманний усім культурно-історичним періодам розвитку людства. Його причинами є очікування людьми в майбутньому тілесної потворності, самотності, бідності, не- затребуваності, залежності від інших тощо. Хоча в історії є чимало прикладів відомих людей, які були активними до глибокої старості. Серед них і знакові постаті доби Античності, й художник Тиціан, який прожив 99 років, а в 95 написав «Оплакування Христа», і фізіолог Павлов, який прожив 87 років і до останнього займався наукою. Верді у 80 років написав оперу «Фальстаф». Гете прожив 83 роки, Ньютон 84 роки, Мікеланджело 89 років. І всі вони були діяльними й повними енергії до останнього.

(3) Тож, щоб у зрілому віці не виникало депресій від почуття безвиході та втрати сенсу життя, треба з раннього дитинства прищеплювати людину до думки, що в житті є старість. Водночас важливо домагатися, щоб люди похилого віку відчували себе потрібними суспільству й самим собі, не зазнавали явної або прихованої дискримінації щодо себе.

(4) На жаль, за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, Україна посідає 11-те місце у світі за поширеністю депресії, особливо серед людей старшого віку. На думку експертів, ефективним засобом профілактики депресій є навчання. Останнім часом у багатьох країнах почали відкривати спеціальні вищі навчальні заклади - університети третього віку, які часто діють на громадських засадах і допомагають старшому поколінню адаптуватися до сучасного суспільного життя, підтримувати фізичне й інтелектуальне здоров'я, сприяють зайнятості й самореалізації.

(5) Щоб нейтралізувати або принаймні мінімізувати страх старості потрібно чимало зусиль як із боку держави, громадських організацій, так і з боку самих людей старшого віку. Ці зусилля мають спрямовуватися на вирішення цілого комплексу надзвичайно непростих питань – виховання й навчання, моральності й духовності, права й культури.

За М. Мовчан

Текст Б

(6) За даними Харківського інституту соціальних досліджень (ХІСД), сьогодні в Україні нараховується близько 1,7 млн безробітних, серед яких майже третина — віком від 40 до 59 років. При цьому кожна третя людина у віці 45—59 років стикається з утиском своїх прав у сфері трудової зайнятості.

(7) Аналіз впливу соціально- демографічних факторів на утиск прав людей старшого віку показав, що дискримінація не залежить ані від статі, ані від рівня освіти, ані від сімейного стану тощо. Коли йдеться про прийняття на роботу людини старшого віку, саме вік стає найголовнішим критерієм серед усіх соціально-демографічних характеристик.

(8) «У нас чомусь вважається, що старші люди менш представницькі, значно повільніші в усьому, ніж молодші, дуже часто відсутні на роботі через хвороби, - розповідає соціальний психолог Віктор Пушкар. - Водночас не береться до уваги те, що вони більш досвідчені. Їх не люблять, бо, насправді, ними значно важче керувати маншмулятивними методами, нав'язувати їм безглузді правила корпоративної лояльності. Це найчастіше й стає приводом для тисяч відмов у прийомі на роботу. Такі дії можна назвати дискримінацією за віком, тобто ей- джизмом. Подоланням цього ганебного явища теоретично мали б займатися державні та громадські організації», - резюмує він. Разом із тим, як зазначають фахівці, помічається пасивність самих громадян старшого віку, які стали жертвами вікової дискримінації. Так, лише 9,7% людей старшого віку намагалися боротися за свої права.

(9) Як же держава може боротися з ейджизмом на ринку праці? Звісно ж, удосконалювати законодавство. На жаль, на сьогодні нормативно-правові акти чітко не встановлюють відповідальності за вчинення дискримінаційних дій за віковими ознаками.

(10) У цій ситуації громадськість має змусити законотворців прийняти ефективне антидискримінаційне законодавство. Воно, зокрема, важливе тому, що від нього залежить майбутнє пенсійне забезпечення людей. На сьогодні пенсії нараховуються за три останні роки роботи, а отже, право на достойну пенсію матимуть лише ті, хто до настання пенсійного віку працював за гідну зар-

плату. А відсоток таких в Україні через політику ейджизму з кожним роком помітно меншає, що врешті може спричинити появу в країні значної кількості знедолених літніх людей.

1. Позитивну оцінку людей старшого віку, висловлену у восьмому абзаці тексту Б, підтримує в тексті А інформація з абзацу

А першого Б другого В третього Г четвертого Д п'ятого

2. Текст Б, на відміну від тексту А, не порушує проблеми

А цінності створення освітньо-інституційних умов, для адаптації старшого покоління до нових реалій.

Б актуальності правового забезпечення вирішення проблем людей старшого віку.

В важливості активної позиції самих людей старшого віку в питаннях вирішення проблем старості.

Г ролі громадськості як сили, що здатна змінювати ставлення до людей старшого віку.

Д негативних соціально-економічних наслідків нехтування труднощами людей старшого віку.

3. Те, що страх людей перед старістю, який пов'язаний з очікуванням «у майбутньому тілесної потворності, самотності, бідності, незатребуваності, залежності від інших» (текст А), є небезпідставним, підтверджують у тексті Б всі уривки, ОКРІМ

А Коли йдеться про прийняття на роботу людини старшого віку, саме вік стає найголовнішим критерієм серед усіх соціально-демографічних характеристик.

Б У нас чомусь вважається, що старші люди менш представницькі, значно повільніші в усьому, ніж молодші, дуже часто відсутні на роботі через хвороби.

В Їх не люблять, бо, насправді, ними значно важче керувати маніпулятивними методами, нав'язувати їм безглузді правила корпоративної лояльності.

Г ...право на достойну пенсію матимуть лише ті, хто до настання пенсійного віку працював за гідну зарплату. А відсоток таких в Україні через політику ейджизму з кожним роком помітно меншає.

Д ...Сьогодні в Україні нараховується близько 1,7 млн безробітних, серед яких майже третина - віком від 40 до 59 років.

4. *Спільні для обох текстів значущі концепти (опорні поняття) вказано в рядку*

- А людина старшого віку, дискримінація, зайнятість
- Б геронтофобія, молодь, українська держава
- В вища освіта, депресія, пенсійне забезпечення
- Г страх старості, бідність, незатребуваність
- Д право, дискримінація, університет третього віку

5. *Геронтофобія (текст А) та ейджизм (текст Б) є явищами*

- А комплементарними.
- Б протилежними.
- В взаємовиключними.
- Г непов'язаними.
- Д абсолютно тотожними.

6. *Найбільш значущим питанням, відповідь на яке пропонують автори обох текстів, є*

А Наскільки здатні люди старшого віку самотужки вирішувати проблеми, пов'язані з віком?

Б У чому криються причини упослідженого становища людей у віці в українському соціумі?

В Що може й повинна зробити держава для вирішення проблем людей старшого віку?

Г Чи дійсно страх перед старістю й пов'язаними з нею проблемами є мотивованим?

Д Як подолати упереджене ставлення й дискримінаційні прояви щодо людей старшого віку?